

Uredništvo: uprava: Ljubljana,
Kopitarjeva 6. Telefon 4001-4004

Mesečna naročnina 18 lir, za
inozemstvo 31.50 lir.

Cek. rač. Ljubljana 10.650 za
naročnino, in 10.394 za inserate
Rokopisov ne vračamo

SLOVENE

JANUAR 1944

18

TOREK

Neue starke Angriffe der Sowjets abgewiesen

Unsere Truppen behaupten ihre Stellungen - Drei Zerstörer,
2 U-Boote und 5 Schiffe von deutschen U-Booten versenkt

Aus dem Führerhauptquartier, 17. Januar. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Nordöstlich Kertsch und nordwestlich Kirowograd setzten die Bolschewisten ihre heftige Angriffe fort. Verbände des Heeres und der Waffen SS vereitelten alle Durchbruchversuche und schossen in den beiden letzten Tagen 81 feindliche Panzer ab.

Westlich Retschiza traten die Sowjets nach heftiger Artillerievorbereitung mit starken Kräften zum Angriff an. In schweren wechselvollen Kämpfen behaupteten unsere Truppen ihre Stellungen. Einige Einbrüche wurden beseitigt oder abgeregelt.

Südöstlich Witebsk scheiterten erneute Angriffe der Bolschewisten an zähen Widerstand unserer Truppen.

Nordwestlich und nördlich Newel warf der Feind neue Verbände in den Kampf. Seine während des ganzen Tages geführten Angriffe brachen unter hohen Verluste für ihn zusammen.

Nördlich des Ilmensees im Raum südlich Leningrad und südlich Oranienbaum griffen die Bolschewisten mit wachsender Heftig-

keit an. Ihre Durchbruchversuche wurden auch hier in erbitterten Kämpfen vereitelt und dabei allein südlich Oranienbaum 26 sowjetische Panzer vernichtet.

An der süditalienischen Front lies die Kampftätigkeit im Abschnitt westlich und nordwestlich Cervaro vorübergehend nach. Ortsliche Vorstöße des Feindes wurden abgewiesen.

Ein Angriff norderamerikanischer Bomber richtete sich am 16. Januar gegen das südliche Reichsgebiet. In Klagenfurt entstanden Gebäudeschäden und Personenverluste. Durch Luftverteidigungskräfte wurden bei diesem Angriff sowie über dem italienischen Raum 18 feindliche Flugzeuge, in der Mehrzahl Bomber, abgeschossen.

Deutsche Unterseeboote versenkten im Nordatlantik, im Mittelmeer und im Schwarzen Meer fünf Schiffe mit 36.500 BRT, drei Zerstörer und zwei Unterseeboote. Drei weitere Schiffe wurden torpediert und zwei feindliche Flugzeuge abgeschossen.

Novi močni sovjetski napadi odbiti

Nashe čete drže svoje položaje - Trije rušilci, dve podmornici
in pet parnikov potopljenih od nemških podmornic

Führerjev glavni stan, 17. jan. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja: Severnozahodno od Kerča in severozahodno od Kirovograda grada so nadaljevali boljševiki njihove hude napade. Oddelki vojske in vojske SS so preprečili vse prodorne poskuse in se sestrelili v obeh zadnjih dneh 81 sovražnih tankov.

Zahodno od Rečice so prešli Sovjeti po budi topniški predpripravi v napad z močnimi silami. V težkih izpreminjajočih se bojih so ohranile naše čete svoje položaje. Nekateri vdori so bili očiščeni in zajezeni.

Jugovzhodno od Vitebska so se izločevali ponovni napadi boljševikov ob živnem odporu naših čet.

Severnozahodno in severno od Nevlja je virgel sovražnik v boj nove oddelke. Njegovi napadi, ki jih je vodil ves dan, so propadli z visokimi izgubami.

Severno od Ilmenskega jezera, v prostoru južno od Leningrada in južno od Oranienbauma so napadli

boljševiki z naraščajočo srditostjo. Njihovi poskusi prodorov so bili tudi tu v srdilih bojih preprečeni in je bilo uničenih 26 sovjetskih tankov samo južno od Oranienbauma.

Na južnoitalijanskem bojišču je bojno delovanje začelo s popustilo v odseku zahodno in severozahodno od Cervara. Krajevni sunki sovražnika so bili odbiti.

Napad severnoameriških bombnikov je bil usmerjen 16. januarja na južno ozemlje države. V Celovcu so nastale škoda na poslopih in osebnih žrtve. Od sil zračne obrambe je bilo pri tem napadu kakor tudi nad italijanskim prostorom sestreljenih 18 sovražnih letal, po večini bombnikov.

Nemške podmornice so potopile v severnem Atlantiku, v Sredozemskem morju in v Črnem morju 5 ladij s 36.500 tonami, 3 rušilce in 2 podmornici, 3 nadaljnje ladje so bile torpedirane in 2 sovražni letal sestreljeni.

Poljsko-sovjetski spor

Berlin, 15. jan. DNB. V berlinskem znanjem ministstvu se nadalje z zanimanjem zasledujejo razvoj poljsko-sovjetskega vprašanja. Glede končnoveljavnega angleškega in ameriškega stališča v tem vprašanju poudarjajo, da je bilo izrečeno že v Moskvi in v Teheranu. Ako danes angleški tisk in Reuter skušata prikazati vse vprašanje kot popolnoma sovjetsko-poljsko zadevo, v kateri imajo Angloamerikanci zgolj to nalogo, da Poljake pri Sovjetih nekako na novo vpeljejo, potem iz tega lahko sklepamo, da se slednji trudijo, da bi se znebili neprijetnih odgovornosti napram pogodbenemu tovarišu Poljski. Anglški tisk izdaja pri svojem napadu, da bi ohranil lep britanski obraz, gotovo nervoznost v svoji bojazni, da se ne bi zgodilo še kaj, kar bi položaj lahko še poslabšalo in sprevilo v nevarnost. Zanimiv dokaz o stališčih vodilnih ameriških krogov v tem vprašanju nam,

kot poudarjajo v Berlinu, nudi poročilo švedskega lista »Svenska Dagbladet« iz New Yorka. Dopisnik piše, da sovjetski predlog o poljsko-sovjetskem obmejnem vprašanju v Washingtonu ni vzbudil nikakršnega začudenja. Imamo vtis, da ima Washington svoje roke v vzhodni Evropi že zvezane.

Jasno je, tako ugotavljajo v Berlinu ob koncu, da bi angloameriškega stališča v poljskem vprašanju, ki nikakor ne odgovarja poljskim zahtevam, jasneje sploh ne mogli označiti.

Stockholm, 15. jan. T. Poljska emigrantska vlada v Londonu je sedaj označila svoje stališče v poljsko-sovjetskem sporu. Predlagala je, naj bi se s pomočjo vlad Anglije in Združenih ameriških držav uvedli razgovori med Poljsko in Sovjeti. Besedilo poljske izjave jasno izpričuje, da je bila storjena pod najmočnejšim britanskim in ameriškim pritiskom.

Pritisk na tolpe v Bosni

Berlin, 16. jan. T. V srednji Bosni so se skušale te dni komunistične tolpe umakniti pred nemškimi četami na jug ali na jugozahod, da bi se izognile težki poti preko visoko zasneženega gorovja. Vendar so bili vsi prelazi, preko katerih so se v bližini prilikah običajno umaknile, tokrat zasedene od nemških čet. Nemci so iz tolovajske prestolnice Jajca, ki je bilo zasedeno v nedeljo, vključno s slabemu vremenu in slabim krajevnim razmeram, prodrli naprej. Pri tem je bilo naštetih 231 mrtvih tolovajev, 47 pa jih je bilo ujetih. Med slednjimi se nahajajo tudi nek višji komunistični kolovodja. Nemške čete so zaplenile 13 strojin in 184 pušk. Po izpovedih domačinov so v zadnjih tednih samo preko Jajca prestopili nad 1000 ranjenih tovarišev. Istodnevno je uspelo zaključiti čiščenje nekakega manjšega severnobosanskega področja, pri čemer so imele komunistične tolpe 272 mrtvih in 30 ujetnikov. Pri naknad-

nem očiščevanju v vzhodni Bosni so izgubili še 33 mrtvih.

Berlin, 16. jan. Nad dalmatinsko obalo je prišlo dne 14. jan. do letalskih bojev med nemškimi lovci in skupino sovražnih letal. Nemški lovci so brez lastnih izgub sestrelili tri dvomotorna letala in prisilili ostale sovražne stroje k umiku. Trije nadaljnji štirimotorni severnoamer. bombniki so postali drugod žrtev nemškega protiletalskega topništva. Dva izmed uničenih bombnikov sta se vžgala in sta se razletela v zraku.

Beograd, 14. jan. T. »Novo Vreme« poroča izčrpano o osvoboditvi severnobosanskega mesta Jajca, ki je bilo sedež štaba komunističnih Titovih tolpe. Po uničujočih udarcih nemške vojske, ki so jih tolovaji dobili v vzhodni in jugovzhodni Bosni, so sedaj komunisti izgubili tudi svojo »prestolnico«, na katero so bili vsled tega, ker so bili včasih v njej kronani bosanski kralji posebno ponosni.

Bolgarija ne bo šla po poti Italije

Sofija, 17. jan. T. Vprašanje, kaj je Bolgarija prav za prav zagrešila, da ji danes prinašajo smrt in uničevanje, je soglasna vsebina uvodnikov v »Zorice« in v »Utruc«. Javno pišejo listi: »Mi naj bi sledili poti maršala Badoglija ter strmoglavili svojo deželo v prepad. Tako kot se je zgodilo z Italijo, naj bi mi onečastili svojo čast in storili samomor. Današnje ovire in preizkušnje, ki nam jih nalagajo, niso tako težke kot one, ki bi jih bilo pričakovati, ako bi sledili nasvetu naših sovražnikov. Mi smo premladi in pre-

več moči poln narod, da bi storili samomor. Nikoli ne bomo dopustili, da bi morali zaradi svojega onečastjenja nekega dne z občutki prezira gledati v preteklost, ako bi se omenilo ime Bolgarije. Zgodovina daje vsakemu to, kar zasluži. »Zorica« poudarja ob koncu svojega članka čisto dokazano moralno odpornost Bolgarije, ki je prepričana, da teror in nepravilnost ne moreta biti ustvaritelja bodočega sveta, temveč, da so to lahko edino le duševne sile kakega naroda, ki izvirajo iz njegove nacionalne enotnosti.

Nemška in evropska svoboda duha

Državni vodja Rosenberg je govoril v Pragi

Praga, 16. jan. DNB. V nemškem gledališču v Pragi sta urad Rosenberg ter pokrajinsko vodstvo sudetskih dežel priredila v pristojnosti vodilnih zastopnikov narodnosocialistične stranke, nemških državni oblasti in vojske ter ob osebni navzočnosti državnega vodje Alfreda Rosenberga, državnega ministra, višjega skupinskega vodje SS K. H. Franka, pokrajinskega vodje in državnega namestnika Konrada Henleina ter vojaškega polnočnega pri protektoratu, generala oklepniških čet Schaala, državno proslavo svetovno nazorske slavnosti »Svoboda duha«. Besede Friedricha Schillerja so govorile o nemški veličini. Zvokom suite v d-duru, delu Johanna Sebastian Bacha je sledilo izpričanje pripadnosti k svobodi duha ter skupna pesem »Le svobodi pripada naše življenje«. Nato je govoril državni vodja Alfred Rosenberg, ki je na prepričljiv način označil nemško in evropsko duševno svobodo ter je obenem uničujoče obračunal s sovražniki Reicha in Evrope.

Praga, 17. jan. DNB. Državni vodja Rosenberg je imel v nedeljo pomemben govor o nemški in evropski svobodi duha, v katerem je obračunal s sovražniki Nemčije in Evrope, ki razširjajo po svetu propagando, da hočejo osvoboditi našo celno diktature ter ji prineesti svobodo. Uvodoma je pojasnil Alfred Rosenberg vprašanje, v kakem obsegu lahko sploh govorimo o svobodi volje in duha in kaj te besede pomenijo. Vsi smo si najbrž edini, da absolutne svobode v življenju ni in je ne more biti. Vsaka državna suverenost je utelesjena zaradi sosedov in nasprotnikov. V 19. stoletju pa so se prav one sile, ki nas hočejo osvoboditi, trudile, da bi šle z nakopičenjem zlata in denarja preko vseh samo ob sebi umernih narodov, kot se to ni zgodilo še nikoli doslej v zgodovini. Kričeče nasprotje v svetovni zgodovini je, da skušajo pri zaslepljenih množicah uveljaviti poskus svobode.

V svojem stališču, ki ga je zavzel o praktičnih posledicah idej svobode je opozoril državni vodja na najneposrednejše udejstvovanje človeka na zemlji, na kmečko delo, kjer narava vsiljuje svoj ritem. Gospodarstvo je določilo določena obdobja dela ter je vsak pripravljen sprejeti take omejitve v smislu jasno opredeljenega načina življenja. Združene države so na pr. izumiteljce tako imenovanega tekočega traka, to je mehanizirane kontrole dela nad milijoni ljudi, ki ima za posledico ogromni kapitalistični kolektivizem. Razvoj 19. stoletja je prinesel proletarski kolektivizem v smislu marksizma. Razrednemu boju od zgoraj se je pridružil še razredni boj od spodaj, h kapitalistični internacionali je prišla še proletarska internacionala. Takozvana svoboda gospodarstva se je razdevala v izprtih, obupan odgovor zatiranih pa je bila stavka. To pa ni bila več resnična svobodna igra pošleno delujočih sil, temveč kolektivni pojav, ki ni imel s svobodo nič več skupnega. Kdor zasleduje zgodovino idej svobode v dobi židovstva, liberalizma in protosocializma, bo ugotovil, da je liberalna država nesposobna za zagotovitev svobode, ker se je sama vsled gospodarskih interesov privatizirala ter si je s tem iztrgala moč za izvršitev takih sklepov.

Razvoj od neomejene gospodarske samostojnosti do gospodarske tiranije, je nadaljeval državni vodja Rosenberg, »od površnih deklaracij svobode do ogromnih kolektivističnih trustov in koncernov pa mora — t. j. maščevanje organ. življenja — privedi do nadaljnje kopičenja, do neverjetne revščine milijonov in končno do zlova. Tu nastane potem največja nevarnost za liberalno idejo svobode. Ker so nesposobne, da bi resnično gojile in obdelovale najbogatejša življenjska področja, liberalne države vedno iščejo novih držav, ki imajo surovine, da bi jih izkoriščale. Obenem pa seveda tudi tržišče, ker obubožani milijoni v lastni deželi končno nimajo več nobene kupne moči. In ako se narodi tem izkoriščevalnim načrtom prostovoljno ne pokore, potem pride doba vojn in socialnih revolucij. Primer nam nudi ta svetovna vojna. USA so se udeležile svetovnega tekmovanja, one so ga podpihivale, da bi s sklicevanjem na državne interese in na patriotizem odvrnile pozornost od notranje političnih konfliktov in vedno bolj naraščajoče korupcije. Marksizem tozadevno ni nič drugega, kot obrnjen kapitalizem. Zaradi tega svetovni kapitalizem in boljševiška svetovna revolucija v svojem najglobljem bistvu nista nikaka svetovnonazorska nasprotnika, temveč kvečkemu tekmeča. Simbolično za to medsebojno povezanost je svetovno židovstvo, ki predstavlja na obeh straneh glavno gonilno silo, v upanju, da bo v tem svetovnem konfliktu na vsak način izšlo kot zmagovalce.

Vključ vsem navidezno upravičenim upom svetovnih parazitov je v sru Evrope zrasel ljudski državni nazor z narodnosocialističnim oboježjem ter je prvič zavestno proglasil svobodo vseh narodov, brez odvisnosti od gospodarskih ali proletarskih posebnih interesov, da bi nato v okviru te znova vzpostavljene narave zavaroval svobodo posameznika. Le koristi ljudstva ter narodno gospodarstvo velike skupnosti, so to odločilni. V okviru teh zakonov se potem razvija tekmovanje in s tem smer k splošni kvaliteti. Filozofsko gledano lahko rečemo: liberalizem je videl le abstraktni jaz, ločen od rase, naroda in izročila, komunizem je videl le kolektiv, to se pravi brezoblično količinsko gmo, ki jo je mogoče s pomočjo tiranije spraviti v politično akcijo. »Jaz« in kolektiv sta simbola propada, ki mu stavlja narodni socializem nasproti osebnost in skupnost; to se pravi osebnost kot v krvi in zemlji zasidrano, rastočo silo, ter skupnost, ne kot običajno vsoto in nikoli brez vezi obstajajočo delovno nezakoreninjenih individualnosti, temveč kot enotnost osebnosti.

Državni vodja je poudaril, da vodi Nemčijo spoznanje, da je resnična svoboda stalna realnost, ki pa je odvisna od rase. Politična svoboda odgovarja veličini delovnih moči posameznih narodov, duševna svoboda pa predstavlja priliko tudi za tako imenovane majhne narode, ker je neodvisna od kvantitete. S tega stališča moramo pojem nacionalizma, ki se v našem politično razgibanem času razodeva le navzven, pogledati tudi znotraj in ga razumeti kot naznatraj usmerjeno moč. Ako tako gledamo, so Goethe, Bach in Beethoven največji nacionalisti. S to odločno spremembo, da namreč nacionalizem ni le od zunaj branjena ali napadajoča sila, temveč najgloblje svobodno, kulturno ustvarjajoče udejstvovanje kakega naroda, spoznamo, da je bilo pravilno, da je narodni socializem prevzel s politično silo zaščito te svobode. Anglija in USA izjavljata, da nemaravata popolnoma uničiti pruskega duha ter tako

imenovani »nacijski teror«. To pomeni, da hočeta uničiti cilje, ki dajejo nemški zgodovini življenje in ki so vsajli iz časti kot odpor proti svetovnemu izkoriščanju. Sovjetska Zveza ni nikdar pustila nikogar v dvomu, da hoče s pomočjo židovskega proletarske svetovne revolucije popolnoma zatreti nemški narod. Pod zlaganim plaščem tako imenovane proklamacije svobode se vrši torej danes največja vojna proti svobodi indo-germanskega duha. Zlastno bi bilo za evropsko mladino, ako bi v tem trenutku ostala nevtralna. V vseh državah je ona najbolj zainteresirana, da ne izgubi v bodočnosti danih ji možnosti in zato vstopa v fronto svobodnega evropskega duha proti severoameriško-britanski in sovjetsko-židovski nekulturi. Nemška vojska je danes tudi fronta nemškega in svobodnega evropskega duha. Nemčija se danes bori proti vsem sovražnikom svobode in kulture našega kontinenta.

Alfred Rosenberg je zaključil svoj govor, ko je nakazal kulturne vrednote s opozoritvijo, da gre danes za svobodo, gojiti, ustvarjati in izročiti naprej nemško in evropsko kulturo. Z obrambo življenja je branjena duša domovine, z domovino svoboda duha, predpogoj vsa bodoča ustvarjalne sile. Zaradi tega velja za vse Nemce in za vse Evropece, ki so v tej usodni uri domeli svojo svobodo, le eno geslo: V prah z vsemi sovražniki našega častitljivega, ljubljene evropskega kontinenta.

Velik potres v Argentini

Buenos Aires, 17. jan. T. Vsa Argentina je v znamenju obupa in žalosti zaradi potresne katastrofe, ki je zadela San Juan, glavno mesto istoimenske pokrajine. Iz dosedaj dosegljivih poročil izhaja, da je nesreča mnogo večja kot so prvotno domnevali. Uradno poročajo, da je porušenih 90 odstotkov hiš, med njimi vladna zgradba, katedrala ter številne cerkve. Vse javno poslovanje je prekinjeno. Mesto je brez elektrike, vode in plina.

Nedeljski večerni listi v Buenos Airesu pišejo o 1000 mrtvih. »Critica« govori celo o 3500 mrtvih ter preko 7000 ranjenih. S posebnimi vlaki je doslej že prispelo v Mendoza 2000 ranjenec.

O poteku nesreče še poročajo: San Juan so v nedeljo zvečer med 20.45 in 20.50 strelili trije potresni sunki, ki so trajali vsakokrat 1 minuto in so bili vedno bolj siloviti. Popolna tema

je takoj nastopila. Na cestah so se pokazale razpoke in kmalu so izbruhnili prvi požari. Ker je bila vojašnica razmeroma le lahko poškodovana, je poveljstvo polka takoj lahko organiziralo prvo reševanje. Med tem so bile na trgih improvizirane bolnišnice, kjer je nekaj zdravnikov, ki so ostali neopškodovani, nečloveško garalo. Sedaj pa je že prispelo več vlakov z zdravili, obvezami, odejami in sotoriskimi krili. Iz Buenos Airesa so takoj po objavi nesreče odletela letala z zdravniki in bolniškimi sestrami. Bolnišnice v vsej Argentini so dale na razpolago zdravila in kirurške instrumente.

Argentinska vlada je odredila narodno žalovanje. Odpovedane so gledališke in kinematografske predstave, vsa zabavišča so zaprta. Radio prenaša le resno glasbo. Državni predsednik general Ramirez je otvoril velikopotezno nabiralno akcijo.

Nemčijo bi radi razkosali

Zeneva 15. jan. T. »Daily Mail« je znova obogatil vrsto angleških uničevalnih načrtov glede Nemčije. List si vso stvar zelo enostavno predstavlja. Želi si sistem »obratne eksteritorialnosti« in kratkoma predlaga, naj bi Nemčiji odzvel vse njene narodnostne pravice in naj bi jo razdelili med tri vesile. Vsaka od teh treh sil bi potem njej dodeljila del Nemčije s prebivalstvom vred »absorbirala«.

Tu gre za nov proizvod fantazije židovekega sovraštva. Predlog ima pred drugimi to prednost, da ne vsebuje številnih podrobnih določil, temveč Nemčijo

kratko in malo razkosa. Angleži naj bi si vzeli en del, drugača bi dobili Amerikanci, tretji pa bi ostal za Sovjete. »Daily Mail« sicer ne pravi, kdo naj bi odnesel levji delež pri vsej tej stvari. Toda v Londonu se jim ne bo treba zaradi tega prav nič razburjati. Naj ti besedni junaki kar delajo načrte in programe ter pišejo v serijah hujskaške členke. Nemčija jim tega ne more preprečiti. Pač pa bo zanesljivo preprečila vsakršno izvedbo teh načrtov. Pri tem bo spregovorila odločilno besedo nemški vojak. Ta bo naredil konec vsem tem pravilicam in bo raztrgal na drobne kosce vse take fantazijske načrte.

Lep uspeh nemških letal

Berlin, 16. jan. DNB. Na južnem italijanskem bojišču so zažgali nemški bojni letale 14. januarja s presenetljivim napadom neko večje ameriške skladišče pogonskih sredstev v bližini Venafra. Tu di nekaj drugih skladišč se je zaradi bombniških zadetkov vnelo. Protiletalsko letalstvo je sestrelilo nad bojiščem dva severnoameriškega bombnika ter poškodovalo 3 nadaljnja letala, pri katerih so bili opaženi veliki beli trakovi dima.

Tri angloameriške ladje potopljene

Berlin, 16. jan. T. Nemška strmoglavna letala so 14. januarja potopila s bombnimi zadetki v neki jadranski luki 3 ladje. Več nadaljnjih tovrstnih jadrnic in obalnih ladij je bilo poškodovanih. V nekem drugem pristanišču so povzročili bombni zadetki strmoglavnih letal občutna razdejavanja.

Sestanek Churchill - de Gaulle

Amsterdam, 16. januarja T. Reuter poroča, da se je ministrijski predsednik Churchill preteklo sredo sestel v Marakešu v francoskem Maroku z generalom De Gaulle. Ministrski predsednik je v Makenju končal svoje okrevanje, ki ga je nastopil po svoji nedavni bolezni. Spremljali so ga njegova žena, lord Brewsterbrook, Duff Coper in njegova žena.

Churchillovo razpoloženje

Madrid, 16. jan. T. Po londonskem poročilu španskega lista »Ya« je 80 letna grofica Oxfordska izdala senzacionalno knjigo, v kateri popolnoma svobodno podaja svoja mnenja o vodilnih angleških

osebnostih. V knjigi »Off the Record« pravi, da ima Churchill to napako, da bolj ljubi vojno kot mir. Ustvarjen je taklo, da sploh ne more razumeti lepote miroljubnega življenja narodov.

Sofija, 16. jan. T. Časopis »Zora« piše o zadnjem angloameriškem terorističnem napadu na Sofijo: »Komu so koristile porušene hiše in žrtve žena in otrok, starcev in bolnikov, ki so popolnoma nesposobni za vsako vojno? Ali se je nasitil morilski pohlep onih, ki beže z bojišč in puste druge, da se bore zanje? Goreče zgražanje in srd rasteja v naših srcih proti Angležem.«

Kratka poročila

Stockholm, 17. jan. T. Politični dopisnik »New York Timesa« iz Alžira slika naraščajočo nepriljubljenost Američanov in Britancev pri tamkajšnjem francoskem prebivalstvu, enako zavzeta narodni osvobodilni odbor in posvetovalna skupščina enako proti Londonu in Washingtonu vedno bolj neprijazno stališče.

Istanbul, 16. jan. T. Mesto generala Kasima Orbaia, ki je bil imenovan za šefa turškega generalnega štaba, je bil za namestnika šefa generalnega štaba imenovan general Omurta.

Stockholm, 16. jan. T. Ameriško državno tajništvo je objavilo, da je predvidena obširna reorganizacija zunanje politike Združenih držav. Namestniki ministra in višji uradniki ministrstva bodo oproščeni upravnih dolžnosti tako da bodo večji del svojega časa lahko posvetili zunanepolitičnim vprašanjem. S to reorganizacijo bo ustvarjena jasnejša linija odgovornosti in polnomočij. Poleg tega bo ustanovljena dva glavna odbora.

Duhovni prerez OF

Skrivnost ozadja Osvobodilne fronte je zdaj že takorekoč v potankostih razkrita. Kljub vsemu prizadevanju voditeljev, da bi OF ostala zavita v kopreno tajnostvenosti, so znani ne samo splošni cilji, temveč poznano dobro tudi njen ustroj, tako politični kakor vojaški, njeno taktiko in njene metode, zlasti pa njene duhovne in akcijske voditelje. Upravičeno moremo tedaj govoriti o njeni duhovni strukturi in jo predstaviti javnosti takšno, kakršna je v resnici, brez pretiravanja in brez domnevnega ugičanja.

Odločilna poteza v presojanju duhovne vsebine Osvobodilne fronte je duhovni lik njenih resničnih voditeljev. Resnični lik domnevnih, Osvobodilne fronte ne vodio namreč ne Sernec, ne Boris Puc, ne polkovnik Avšič, ne vrsta ljubljanskih kulturnikov, advokatov in zdravnikov, ki je nasledila komunistični propagandi, šla v hribe in zdaj v obupu išče poti nazaj. Tudi je ne vodijo predstavniki raznih levičarskih skupin, ki so že deset let povezani v komunistično stranko, nekoč v »Ljudski fronte«, potem v društvu prijateljev Sovjetske zveze, nazadnje pa v Osvobodilni fronti. Njihova vloga je vloga blavec, ki izvršujejo ukaze svojega gospodarja, ne da bi vedeli za njegovo globlje načrte in ne da bi pospravili dobiček, ki ga dobiva gospodar — komunistična stranka — iz celotnega delovanja Osvobodilne fronte. Resnični voditelji OF so istovestni z vodstvom komunistične stranke. Kdor pozna voditelje komunizma, ima tudi na dlani vsebino OF.

Kdo je Edvard Kardelj, tajnik Centralnega komiteta komunistične stranke in duhovni vodja komunizma v Sloveniji? Nekdanji učiteljski, nato komunistični agitator, ki gre izpopolniti svoje revolucionarno znanje v Moskvo ter tam doseže od vodstva Kominterne visoko komunistična pooblastila za ozemlje bivše Jugoslavije. V Moskvi se je pričel tudi spretneju pretvarjanju z vodstvom komunistične stranke. Kar kaže njegova knjiga »Razvoj slovenskega naroda« vprašanja, izšla v Naši založbi L. 1939 pod psevdonimom »Speranec«, kakor tudi njegovi številni članki pod istim psevdonimom v nekdanji ljubljanski komunistični reviji »Sodobnost«, okrog katere so se zbirali, marksistični pisatelji in revolucionarni ideologi. V tem je vsa njegova izobrazba: nekaj organizatorne in revolucionarne taktike, nekaj površnega in nezadostnega znanja zgodovine. To je duhovni lik komunističnega poglavarja in očeta slovenske revolucije Edvarda Kardelja. Njegovo duhovno revščino spozna najbolje tisti, ki bere že prej omenjeno knjigo o slovenskem narodu vprašanja. Ni mogoče najti publikacije, ki bi se bolj odlikovala po neznanju in nasilnem prikrojevanju zgodovinskih dejstev. Navedimo samo en odstavek iz te knjige, ki v abenem tisku značilen za komunistično miselnost o slovenski narodni ideji. Tako piše Kardelj:

»Slovenski narod že pozna v zgodovini primer ko ga je napredno gibanje tujega naroda rešilo se pred hujšim jarmom. To je bilo 1918. leto, ko je italijanska armada korakala proti Ljubljani in se je zdelo, da bo komaj prirobnica mlada svoboda poteptana pod skrajnem italijanske »soldateske«. Naivni ljudje prišlejo rešitev akcij majorja Svabiha. Toda dejanski rešitelj slovenskega naroda je bil tedaj predvsem italijanski narod. Resnično demokratično ljudsko vrenje, v katerem se je Italija nahajala, ni moglo dopustiti, da bi italijanska armada nasilno dušila odpor malihnega naroda. Ki se bori za svojo svobodo. Če je torej italijanski napad pri Logatcu izostal, tedaj se je to zgodilo predvsem zato, ker se je italijanska vlada zavedala, da bi vsak poskus nasilnega zloma slovenskega odpora okrenil odpor italijanskega ljudstva samega. (Razen tega bi italijansko prodiranje prekoračilo določbe londonskega pakta.) Sodelovanje z naprednim italijanskim zveznikom bi torej tudi kasneje slovenskemu narodu izredno koristilo.« (Slov. nar. vprašanje, str. 212).

Dovolj značilen primer ki razodeva zgodovinsko znanje komunističnega poglavarja, obenem pa kaže v vsej luči njegov toliko opevani nacionalizem. Ni čudno torej, da se duhovna revščina, ki jo krije komunistični pokret, vedno bolj razodeva tudi na zunaj. Avtoriteto komunistične stranke in Osvobodilne fronte so krili do sedaj mnogostevilni kulturniki, ki so se dali niti na komunistične vabe. Sedaj ko so tudi ti krozi s studom in v veliko mulo odražajo od komunizma, izgubila vodstvo OF svojo lupo fasado in se dviga vedno bolj razenjena v svoji duhovni revščini pred očmi slovenskega naroda.

Enako kakor o Kardelju bi morali reči tudi in še bolj o ostalih voditeljih komunističnega in ofarskega gibanja. Tako je o Kidriču znano, da nima poleg akcijske sposobnosti nobenega drugega temeljitkega znanja, da mu morajo celo njegove članke s slovičnega stališča pregledovati bolj izurjeni stilisti. Duhovno pa je popolnoma votla kreatura, ki ga v tem oziru krije pred širšimi komunističnimi krogi njegov padlaš Edo Koček. Terorist po vzgoji in po značaju, se v svojih množičnih člankih vedno suče okrog enega in istega vprašanja, tako da njegovo pisanje komunistom sagam že preseda. Koček ima nekaj širše obzorje, ki ga na sme uporabljati le v neznanju meri. Komunistični veliki se namreč upravičeno boje, da jih ne bi zasenčil s svojim filozofskim frazerstvom, ki se je po njem že od nekdaj odlikoval. Isto velja za nekdanjega literarnega kritika in dramaturga Josipa Vidmarja, ki je zaradi tega, ker je preveč povedal, že izbil tisto vlogo, ki si jo je sam zamislil: biti ideolog mladega komunističnega gibanja v Sloveniji. To sta edina, ki bi s svojim votlim in brez vsebinskega frazerstvom mogla Osvobodilni fronti še zgraditi kulise kulturne pomembnosti, za katerimi se skriva vsa nepopisna duhovna revščina komunističnega pokreta.

Naši fantje domobranci v naskoku

Domobranec s položaja piše »Slovincu«

Prijazno je mežikalo zimsko sonce na zasnežene poljane in tisoči kristalčkov so odsevali v temnosinje nebo srebrne plamenčke. Niti diha vetra ni motil spokojnega ozračja. Za robom njive, ležeče pod vrhom hriba, pa je vse živelo. V skupinah po pet do deset mož so domobranci hiteli z zadnjimi opravki, ki jih ima vojak pred najodločilnejšim trenutkom svoje službe — pred naskokom.

Ja si je zategoval pas, drugi je razburjeno grizel skorjo prepečenca. Strojničar Janez je božal svojo »črno kozo«, Tome, prvi strelec pri malem minometalcu, pa je resno prešteval zalogo nabojev za svojo »Metko«. Samo vodniki so ležali kot bi bili mrtvi za robom njive in z daljnogledi opazovali nasprotni breg. Nad golo dolinico se je vzpenjal s smrekami porasel breg. V njem so se kakih 600 metrov od nas vgnezdile rdeče težke strojnice. Tiho so prežale na predrežja, ki bi si upal na plano, da bi ga zasule s svinčeno točo.

Tedaj je stopil k nam poročnik, poveljnik našega odseka. Vse oči so bile uprte vanj. Sedajle bo, kar bo. On pa je šel mirno naprej, izmenjal z opazovalci par besed in stopil na rob. Trenutek tišine. Nato strupeni pokli krogel. Najprej kratko in ostro, nato nizko in pridušeno: pok — bum! Sovražnik je vzel našega poveljnika na muho z brezo — pa je, hvala Bogu, šlo previsoko. Poročnik se je popolnoma mirno in počasi spustil v krije. Potem pa se je s struninimi koraki napotil v bližnjo globel.

Skoraj razočarano je bilo moštvo. Pričakovali so namreč, da bo ukazal naskok. Pa čuj! Kratak bevs, nato vršenje v zraku in že težka eksplozija v nasprotnem bregu. Kratak hip tiho, nato spet eksplozije, naraščajoče v kratko grmenje. Prej malomarni obraz mojega sosedu se je v zadovoljstvu razlezel: »Naši težki minometalci! Dobro delajo!«

In tako nam je kožo ogrevalo sonce, srce pa prijetna zavest naše moči. Ko je preteklo dobre pol ure, so minometalci utihnili. Spet je bil med nami poročnik in rezko ukazal: »Hitro pospravite in umik! Začudenim smo se spogledali in lezli nazaj. Ko smo prišli na sleme hriba, smo se uvrstili in mrmraje korakali nazaj. Stari soldati so brundali: »Že dva dni ležimo pod to presneto Golgotu, pa še sedaj ne smemo iti pogledat, kaj so opravili naši metalci granat!«

No, pa kmalu smo se spet vrnili na greben. Spet so nas mogli rdeči videti, ali streljali niso. Tedaj je prišel poročnik in poveljeval: »Pozor! Strojničarji naprej! Plotski ogenj! Juristi! Iz vsake desetine so se odrgali po trije strojničarji in sklonjeno tekli na prejšnje položaje za robom njive. Ko so prišli na mesto, so se vrgli na tla in že je zabučalo: rrr-rum. Za njimi smo vdrli še ostali in pomagali s puškami. Mlajših se je lotila kar neka besnost, da so streljali kot za stavo. Stari strelci so jih s prezirom gledali, češ, mi streljamo, kadar imamo sovražnika na »muhi«. Dolgo minuto se je valil en sam nepretrgan grom preko dolinice, tako da je poročnik komaj preglavlil to vražjo godbo. »Prekini ogenj! Juristi! Junaki, hura! Z roko je določil še dva strojničarja, da sta prevzela zaporni ogenj, nato pa smo se vsuli drug za drugim v nasprotni breg.

V nekaj minutah smo pretekli golo sedlo med obema hriboma. In čudno! Sovražnik ni streljal. Ko pa smo se vzpeli v porasli breg, so nas nalajali rdečarji s strojnimi. Za hip se je naša strelska vrsta ustavila in iskala kritja. Novinec na moji desni je zavjaval: »Joj, z dum-dumkami streljajo!« Pa položaj sem ga, da pri vsakem izstrelku, ki leti proti tebi, slišiš dva poka.

V tem smo zaslišali rezko poročniško povelje: »V strelce! Četa naprej!

Lahki minometalci naprej! Hura!« Sedaj se je začel najvažnejši del borbe. Divji hura klici so zaorili po gozdu. Strojnice so sekale po grmovju pred seboj, da je frčalo suho listje. Strelska veriga pa se je v valovih poganjala naprej. Ne baš prijetni: leži — vstani — sta prišla do veljave. Tečeš nekaj metrov, padeš, streljaš. In v tem se mejnjava ta in tvoj sosed.

Tik za nami sta tekla dva fanta z malim minometalcem. Ta dva sta imela samo to skrb, da bi našla med krošnjami dreves malo neba, kamor bi pogrnala svoje izstrelke. Če bi namreč mina zadela ob vejo, gorje nam! Pol ure je divjala najhujša bitka. Regljane strojnice, eksplozije malih min, pokanje pušk. Ušesa te bole od pokov, vse ozračje diši po smodniku. Spet smo se pogrnali naprej, kar pretrga tišino vzhitni glas našega strojničarja: »Stoj! Roke v zrak!« Odgovor: »Poddam se!«

Gozdnati hrib je bil osvojen, na rdečih razbojnikih so nas že spet s sledečega hriba od zgoraj navzdol obsipavali s krogli. Tovariši na moji desni je mirno vstal in z malo drhtečim glasom vprašal: »Kje je bolničar.« »Sto korakov za nami pri velikem macesnu.« Fant je imel krvavo dlan desne roke. Bil je to prvi naš ranjenec tega dne.

Izrpani od napetosti živcev in telesnega napora smo nekaj hipov ležali v kritjih vrh hriba, pa že je prišlo povelje: Junaki, naprej! Juristi!

Z zadnjimi močmi smo se vzpenjali v novi breg. Zaslonov, hvala Bogu, ni bilo treba več iskati, kajti rdečarji so jo že ucvrli. Minilo jih je veselje za boj. Vrh hriba smo se ustavili in čakali zamene, kajti naše moči so bile pri kraju. V kratkem oddihu je popustila napetost živcev, mišice so se odpočile. V tem je dospel svež oddelek in se pogal za bežečim sovražnikom.

Z divjo radostjo v srcih smo se vračali nazaj v dolino, v zavesti si, da smo v prvi vrsti zavzeli položaje, ki so jih rdeči razbojniki cel teden zagrizeno branili. Po teh hribih so imeli namreč važne prehode. Še vedno je siknila nad nami kaka krogla, pa kdo bi se menil za to! A žila v sencih nam je še vedno razbijala od prestanih naporov. Ko smo se vrnili na prvi breg, kjer je bilo izhodišče našega zadnjega naskoka, nas je z radostnimi pogledi pozdravil naš stotnik. Kakšna nagrada to za nas!

Prvi strelec pri težkem minometalcu mu je povprašal, kako naj naravna svoje orožje, da bo sovražniku čim bolj zagodel. Kratko sem mu odgovoril: »Naravnaj na razdaljo 1200 metrov, 30 stopenj desno od tega griča je porušen hlev, v njem pa težka breza. Tja streljaj.« Nismo še naredili 30 korakov, ko je že revsknil težki minometalec.

Mi pa smo bili na varnem v mirnem kotu. Sedaj smo opazili marsikaj, kar smo bili med bitko gladko prezrili. Ko smo prišli na mesto, kjer so se bili razbojniki najbolj utrdili, smo videli, da so bile opravile naše mine polno dolžnost. Padale so ponekod le štiri metre narazen. Kopale so po pol metra globoke jame in njih drobci so izgrebli nešteto majhnih vdolbinic. Tu leži podrti smreka, obrizvana s krvjo, tam trije mlčki. Po znakih smo spoznali, da je bil to namestnik komandirja. V trebuh ga je zadel košek mine, v tilnik pa »tovarišev« pištola. Na desni se nam je nudil grozen pogled. Na strmem pobočju je ležalo preko pasu pretrgano razbojnikovo truplo. Roke so kazale smer v grapo, proti kateri je vodila dolga krvava drča, razkopana od čevljev, pokrita s koščki blaga, ki se je strgalo s trupel mrtvih razbojnikov, ko so jih tovariši vlekli navzdol. Kar tesno nam je bilo pri srcu. »Značilno za komuniste,« je ogorčeno zamrmral

tovariš. »Kot mrhovino vlačijo svoje padle, pa vendar: svojih izgub ne morejo skriti.«

V blaženem občutku dobro izpeljane dolžnosti se je pomikala naša skupina nazaj, prišli smo do položaja, kjer je bila zakopana komunistična strojnica. Dve skoraj zrasli smreki, za njima majhna globel. V njej je naš vojak še vedno stražil ujetega komunističnega strojničarja. Ogledali smo si zaplenjeno težko Bredo. Ujetnik se še vedno ni pomiril. Šklepetal je z zobmi, da nam je šlo kar na smeh. Posedli smo okrog njega. »Koliko imate mrtvih?« — »Ne vem.« — »Pa ranjenih?« — »Kakih petdeset.« — »Kako pa je bilo, ko so padle na vas naše mine?« — Tedaj pa se mu je jezik razvezal. »Proketo! Tri sto hudičev! Mislili smo, da se umikate kot včera. Zapustili smo varne položaje in pospravljali mrtve in ranjene. Takrat pa se je vsula na nas tista prokleta toča. Ni se bilo več mogoče umakniti.

Jaka Avšič doigral pri komunistih

Ribnica, 15. januarja

Lutkovna vloga, ki jo je vse do kočevskega poraza imel komunistični »generl« Jaka Avšič, se po pripovedovanju tukajšnjih komunistov blizu svojemu tragičnemu koncu nasproti. Po kočevskem porazu je Avšič padel pri komunistih v popolno nemilost. Ogromne žrtve, ki so jih utrpeli komunisti, so vodstvo glavnega komunističnega poveljstva spravile v

Tisti, ki so se poskusili prebiti skozi zaporni ogenj, so obležali.

Manever se je torej krasno posrežil. Z navideznim umikom je naš poveljnik dobro speljal na led rdece. Kar ponosni smo bili na svoje vodstvo.

Tedaj pa se je približal naš bolničar, kar vsi hkrati smo ga obsuli z vprašanji: »Koliko je ranjenih?« »Kdo pade?« Pa bolničar je malomarno zamahnil z roko: »Le podajajo Tonetu je lastna krogla odnesla malo paleca.« — »No, kaj pa je počenjal?« — »Jurček je kriv. Po nerodnosti je butnil med streljanjem ob cev pa se je krogla odbila od skale in ranila Toneta.« — »Pa nič drugega?« — »Nič.« Tedaj se je dvignil naš najstarejši tovariš, že oženjeni France, izkušen protikomunističen borec. S tehtnim, resnim, premišljenim glasom je dejal: »Fantje, z nami je Bog.« Nedaleč od nas je stala smreka, ki ji je rdeči razbojnik posnel krpo lubja in napisal na belo deblo: Na položaju, II. četa, I. bataljon Vojkove brigade Triglavske divizije. Živel Tito! France je s svinčnikom prečrtal napis, zarisal velik križ in napisal: Zavzeli slovenski domobranci 5. januarja 1944 ob 2 popoldne. Podnarednik I. R.

GOSPODARSKE VESTI

Blagajniški listi državne kreditne ustanove, Nemški listi prinašajo zanimive podatke o blagajniških listih državne kreditne ustanove (Reichskreditkassenscheine). Iz teh podatkov je razvidno, da so bili do 15. decembra 1943 vsi blagajniški listi v Franciji potegnjeni iz prometa.

Ivanu Režeku v spomin

Med prvimi si se odzval klicu domovine, videč strašno razdejano in uničeno, ki ga prinaša komunizem, in vstopil si k domobrancem. Svojo novo službo med vojaiki-poštenjaki-tovariši si vžljubil tako, da za vse drugo nisi imel več časa ne misli. Čez vse si si želel pohoda nad uničevalce našega naroda, morilske komunistične tolpe. Ni Ti bilo dano. Nesrečni slučaj Ti je pretrgal nit življenja. Volja je isto kot dejanje: izvedli bodo drugi, kar je bilo Tebi pridržano.

Bolesno je vzkliknila mati; izgubila je sina-edina. Bol, ki bi ji bila malokatera kos. In vendar se je vztrajala v misli: »Koliko podeželskih mater še več trpi in prenaša še težje udarce! Bodi tudi ta bol za blagor našega naroda. Rajši imam mrtvega sina-domobrancia kot živega komunistamoralca! Besede, izgovorjene v trenutku največje žalosti, vredne prave slovenske matere! Rod in narod takih mater bo še imel srečno bodočnost!

Kratica doba Tvojega službovanja in volja žrtvovanja za blagor naroda je Bogu zadoščala. Vzvišen si danes nad zemsko nizkostjo, s pomilovanjem gledaš na zlobo, zakrnjenost in strast uničevanja premoženja in dobrega imena, pa naj bo to izvršeno v dejanju ali le v željah, mislih ali naklonjenosti. Plačilo pride za vse. Nihče se ne bo izognil sodbi Najvišjega, Ti pa si to gotovo dobro prestal, in to je bil smisel tvoje žrtve in tvojega življenja. — Počivaj v miru!

lačni? Stopite k njemu in vam bo dal kruha. Zelnj? Potožite mu, pa vas bo povabil na tri deci. Hočete igrati šah, pa nimate partnerja? — On vam je na razpolago. Želite iti v mesto, pa nimate dežnika? Prosim, moj znanec vam ga rade volje posodi. To so, mislim, v glavnem vse potrebe normalnih ljudi in glede vseh dobiti pri mojem tipu blagohotno pomoč. Jaz se v vseh stvarih obračam nanj in mi zmeraj ustreže. Glejte pa, da krogla, teh potreb ne prekoračite, ker vas bo sicer zapustil. Vi ste na primer slišali, da je bil prijet in kaznovan nek komunist. Povedali ste mojemu tipu, da se vam zdi to prav, da ste celo zadovoljni, ko vidite, kako je pravica dosegla zločinca. S tem pa, ko ste mu to povedali, ste ga polomili. Kajti, kakor gotovo je ena in ena dve, vam bo odgovoril: »Namreč... Vprašanje je, ali je tak človek sploh komunist, in če je komunist, ali je tak, da ga je vredno zapreti.« Svetujem vam, da ne začnete debate, ker ne bosta prišla do konca.

»Namreč... ampak...«, to je večni ugovor proti vsakemu pametnemu odločenemu dejanju, ki ga zmeraj stavlja mojemu znanec. Ravno zato je tip! Nekdo je ljudi razdelil v torejence in ampakove. Torejence je človek, ki preudari, kaj je prav, in to izvede brez ozira na levo in desno. Ampakovec pa najde zmerom izgovor, »že prav, že prav, ampak...« Tip, ki sem ga opisal, je ampakovski.

Drugi tip: študent, akademik. Debulhar. Po cele dneve preleži v postelji in študira, študira... Glagol študirati je pri njem zmeraj nedovršni glagol. Nikoli še ni česa naštudiral in nikoli mu prav

za prav ni bilo veliko mar študija. Šele zdaj, ko bi se bilo treba prijaviti k domobrancem, ga je zajela globoka skrb, kaj bo s študijem. On mora študirati, zato se ni vpisal k domobrancem.

Temu tipu je na las podoben drugi tip, prav za prav je z njim istoveten. Tip človeka, ki je že doštudiral, pa mora zdaj v službo. Tudi ta je zelo razširjen. Pravijo, da bodo taki tipi dobili krampe in bodo morali iti na delo. Ko se bo to zgodilo, bodo gotovo dobili tudi uradni naziv. Takrat vam ga sporočim po časopisu; za zdaj pa res ne vem, kako bi te tipe imenoval.

Tretji tip. To je črnoboržijanec. Drugeče se ima za pošlenega človeka, morda celo za dobrega vernika. Vekrat ga lahko vidite v cerkvi. Vendar ga to prav nič ne ovira, da ne bi presojal vseh stvari pod vidikom črne borze in dobičkarstva. Kadar ga srečate, vas presteže z vprašanjem: »Poznaš koga, ki kupuje mast?« Pomeni dam, in pove ceno, da se vam zaježijo lasje. Ali: »Si že kupil žganje na karto?« Ti ga ne piješ. Prodaj mi številko. Solidno plačam.« Ko je slišal, da se ustanavlja domobranstvo, je vprašal najprej, koliko plače bodo imeli naredniki (on je rezervni narednik). Ko se mu je zadelo, da bi bila plača zanj premajhna, je ostal naprej v svojem poklicu. Hotel pa je dobiti od domobrancev priporočilo za propustnico. »Zunaj imam sorodnike, včasih moram stopiti k njim.« — Sorodnik je njemu vsak kmet, ki je zaklal prašiča; »stopiti k njemu« pomeni kupiti mast in jo z dobičkom prodajati naprej.

(Dalje.)

Iz zbirke ljubljanskih tipov

Ljudje smo sila leni. Še pri govorci se nam to pozna. Ne ljubi se nam iskati izrazov, ki naj bi povedali to, kar mislimo. Bogve, če obsega besedni zaklad povprečnega človeka ali poulične govornice več kot nekaj sto besed. Tako se od časa do časa pojavi beseda, ki lahko pomeni karkoli. Poznam gospoda, ki pravi, kadar ne more dobiti pravega izraza — »ono«. Kaj pomeni »ono«? Vse, kar hočete: časopis, ščetko za zobe, nalivno pero, petdeset centesimov drobiža, znamko ali kravato; včasih celo njegovo ženo. »Metka, prinesi mi ono!« pravi ta gospod včasih, ko je nervozen, služkinji. Metka ga pogleda, da bi ugotovila, kaj mu manjka, nato pa prinese, kar se ji zdi. Zgodilo se je že, da mu je prinesla gaolobe namesto cigarete. Ujelil se je in jo nagnal, naj mu prinese drugo, pravo »ono«. Toda njegova jeza je krivična. Kaj more Metka za to, če ne razume vseh pomenov besede »ono«?

Ampak saj ta moj znanec ni edini človek, ki uporablja v pogovoru mašila. In njegova služkinja ni edina žrtev nerazumljivega izražanja. Vsi smo taki kot ta dva. Vsi govorimo pogosto v besedah, s katerimi se da povedati karkoli, ki pa prav zato ne povedo skoraj nič. Menda najbolj razširjena beseda, »beseda sploh«, je zadnja časa beseda »tipe«. Gospod, ki sem vam ga prej opisal, je »tipe«. Njegova Metka je tip. Jaz, ki to pišem, sem tip. A nikar ne mislite, da vi, ki to berete, niste tipi. Po pravici rečeno, vsak človek je v nekem pogledu tip. Na tipe nalepite, kamor greste. Za vsakim oglom jih srečavate, vidite jih

zjutraj, opoldne in zvečer, gotovo tudi velikokrat sanjate o njih. Kdo more reči o sebi, da ni tip? Kdor bi kaj takega trdil, bi naj z tem dokazal, da je tip.

Ali naj vam naštejemo nekaj tipov? Prosim, imam jih na pretek. Tale človek z očaji in kodrastimi lasmi je tip, ker zmeraj rije po nosu. Drugi je tip, ker nikoli ne nosi kravate. Tretji, ker nosi samo kravate zelene barve. Četrta... ampak tako ne pridemo nikamor, ker jih je preveč. Bolje bo, da začnem sistematično. Tipe bom razvrstil po sličnosti, jih še bolj tipiziral in vam bom postregel z najbolj tipičnimi. To bo samo pregled najzanimivejših, le nekaj figur z galerije tipov.

Morda želite, da vam najprej opredelim pojem »tipe«. Če zahtevate od mene kaj takega, ste prav gotovo tipi. Saj to je neopredeljiv pojem. Treba je, da si ga za vsak posamezni primer sproti ustvarite iz vseh okoliščin, v katerih ste besedo tip slišali. Pazite pa na to, da je včasih zelo nevarno, biti tip. Ko so nedavno komunisti umorili dobrega, vernega akademika, je dejal neki »krščanski« gospod: »Razumljivo, da so ga ustrelili, ko pa je bil tak tip.«

Vendar lastnost tipizirati ni zmeraj tako smrtno nevarna. Vkljub temu pa je mnogokrat zelo obtežljiva. Evo vam nekaj lažjih primerov.

Takih, kot je ta, ki vam ga bom zdaj opisal, poznate gotovo precej. Moj prvi, najnedolžnejši tip, je velika dobičkarja. Vsako cigareto deli z vami, vsako minuto vam je pripravljen posoditi deset lir (več jih nikoli nima). Ste morda

Tudi Rovte niso kar tako!

Rovte, 10. jan. Če se je zanimal za naš kraj sam Prešeren in ga krstil za slovenske Atene, ne bo odveč, če se tudi vi za hip ozrete k nam. Nobeno hudo ni za vse hudo, pravi znani slovenski rek. Kdo bi trdil, da je vojna nekaj dobrega in državljanska vojska je še huje zlo, pa je vendar z njima pri nas v Rovtahn prišlo nekaj dobrega: duhovno življenje se je čudovito razveto. Naši fantje v vojaških suknjah imajo vsak večer ob 7, razen kadar jim njihova služba tega ne dovoli, skupno večerno molitev. Takrat prideta v cerkev tudi g. župnik z g. kaplanom in g. kurat. Kaj pravite, kdo med njimi moli naprej? Nihče. Naprej molijo naši fantje sam! Vsak dan je drug na vrsti. To odmeva

Novi grobovi

†Vontčnova mama je za vedno zatpisala oči. K večnemu počitku jo bodo pospremili 18. januarja ob 3 popoldne iz kapele sv. Jakoba na Zalah. Sv. maša zadušnica bo 24. januarja ob 7 pri sv. Petru. Naj počiva v miru, vsem njenim dragim naše iskreno sožalje.

†Franc Mohar. V Ihanu je umrl rudar Franc Mohar. Zapušta svojega poslovnega Stasa Benica. Naj počiva v miru, njegovim dragim naše sožalje.

†Jože Stupica. V Ljubljani je po dolgi bolezni umrl g. Jože Stupica, doma iz Zuzemberka. Rajnega bodo pokopali v torek ob pol štirih popoldne iz Kapele sv. Marije na Zalah. Sveta maša zadušnica bo 23. januarja ob sedmih zjutraj v cerkvi sv. Cirila in Metoda za Bežigradom.

†Franja Erker. Po dolgi bolezni je za vedno zatpisala oči mati, gospa Franja Erker roj. Mencinger, soproga orožniškega podporočnika v pok. Blago mater bodo pospremili na zadnji poti v torek ob pol treh popoldne iz kapele sv. Franciška na Zalah.

Naj rajni počivajo v miru, vsem njihovim dragim naše iskreno sožalje!

Osebnosti

Poroka. Včeraj v ponedeljek sta se poročila v župnijski cerkvi gđ. Furlan Ivica in inž. Ferjan Jaka. Priči sta bila trgovci Sedej Karl in prof. Lipovec Vinco. Bilo srečno!

Zgodovinski paberki

17. prosinca:

1706. leta se je rodil ameriški državnik Benjamin Franklin. V mladosti je pomagal svojemu očetu izdelovati milo, nato se je izučil tiskarstva, pa odšel v Anglijo. Po vrnitvi v domovino je ustanovil lastno tiskarno in dosegel velik ugled kot politični pisatelj. Posvetil se je tudi fiziki, posebno elektriki, iznašel je streljivo, s čimer si je pridobil doktorat na univerzah v Oxfordu in Edinburghu. Istočasno je nadaljeval delo za napredek svoje domovine. V Philadelphiji je ustanovil javno knjižnico in pripravil načrt za filozofsko društvo. Leta 1736. je postal tajnik kolonialnega parlamenta v Pennsylvaniji, nato pa vodja pošte vseh britskih kolonij v Ameriki. Ko je izbruhnil spor med kolonijami in Anglijo, se je trudil za doseg sporazuma, vendar pa je energično zastopal interese svoje domovine. Tako je sodeloval na kongresu v Philadelphiji, ki je proglasil neodvisnost Sev. Amerike, odšel nato kot poslanik v Pariz, kjer se mu je posrečilo skleniti s Francozi prijateljsko vojaško pogodbo, sodeloval je nato še pri sklepanju miru v Versaillesu.

SLOVENE

20. januarja 1944

3. CETRTKOVA STRAN

bo posvečena padlemu grahovskemu junaku

FRANCETU BALANTIČU,

enemu izmed najboljših naših mladih pesnikov.

po cerkvi sv. rožni venec, zlasti pa: Pod tvoje varstvo...! Tudi ostali Rovtarji radi hodimo pomagat.

Za sv. Tri kralje je prišel k nam znani sodobni pridigar g. p. Odilo in imel pri nas duhovne vaje vse do nedelje. Na oba praznika smo Rovtarji po tritkrat napolnili cerkev, na delavnika pa dvakrat. Dobrih tisoč duš ima naša fara, duhovnih vaj se nas je udeležilo 700, toliko podobice je bilo namreč razdeljenih. Najmlajši in najstarejši pač niso prišli, ostali pa skoroda vsi! K duhovnim vajam je hodila tudi naša domobranska četa.

Skoroda vsega zla, ki je prišlo sedaj na svet, sta kriva hudobija in greh. Rovtarji vemo, da le molitev, poštenost in ljubezen morejo dati svetu lepših časov.

su, kjer so priznali Angleži Amerikancem neodvisnost. Umrl je aprila 1790. leta v Philadelphiji. Z mirno jasnostjo je presojal življenje in v velikem, kot v malem delal s svojim plemečnim srcem za dobro vsega človeštva.

18. prosinca:

I. 1848. je izbruhnila v Palermu na Siciliji vstaja, ki jo je kralj Ferdinand VI. zaman skušal zadušiti, v kratkem se je razširila preko vsega otoka. Siciljski vzgled je razgibal tudi Neapelj in ostalo južno Italijo, kralj je mislil, da je vsak nadaljnji odpor zastoj, zato je odpravil absolutistični sistem vlade, ki je povzročal nezadovoljstvo in priznal ustavo. Neapeljske novice so razburile vse liberalne duhove v Italiji, vladarji so se morali vdati in izdati ustave. Toskana jo je dobila 18. februarja, Piemont 4. in Rim 14. marca. Liberalci so slavili nepričakovano zmago. Toda vsi ti dogodki so bili le priprava, predhodniki težkih bojev, ki so se vršili v Italiji v pozni pomladi in poleti 1848 in spomladi 1849, ko so Italijani zastoj skušali pregnati iz Italije Avstrije in se politično zedinili, stari avstrijski maršal Radecki je bil revolucionarnem kos in je svojega kralja Karla Alberta prisilil, da se je umaknil domov.

I. 1871. na predlog bavar. kralja Ludvika II. proglasili v Versaillesu, tam kjer so nekdanji francoski kralji narokovali Nemčiji trde mirovne pogoje, pruskega kralja Viljema I. za nemškega cesarja. Tako se je Bismarck po trudopolnem delu posrečilo zediniti Nemce, ki so jih razbili taisti Francozi v tridesetletni vojni (1618—1648), katerih glavno mesto Pariz so zdaj oblegali Nemci.

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapisih

Kako žive ptički brez gnezda

Kazenske razprave v dvorani št. 79 na okrožnem sodišču odgledajo dostikrat v kričečih barvah življenje, zapeljane, zamerjene in zapuščene mladine, ki krene na stranpota in se podzvestno udaja zločinu, ilegalnemu prekupevanju in drugim nečednim poslom, ki ji donosajo razne vire dohodkov, da potem zapravijo in veselijo. Nedavno je bila razprava, ki je pokazala, kako je znal neki mladenič Srečko Nesrečni prodajati različne elektrotehnične potrebščine. Polagal je važnost na električne avtomate, varovalke, ventilatorje in motorje. Znal je po raznih stanovanjskih hišah gospodarjem odnašati vse te predmete ter jih je nato za sramotno ceno spravil v denar. S svojim mlajšim bratcem je na ta način pobral po hišah omenjenih potrebščin za vredost okoli 15.000 lir. Pred sodniki je vse lepo priznal. Bil je obsojen na 1 leto in 8 mesecev strogega zaporja. Velik kader mladine pa se je zadnji čas posvetil trgovanju in prekupevanju. Mladi ljudje

se pogostokrat vozijo v Trst, tam nakupijo razna živila, ki jih na to v Ljubljani prodajajo in ponujajo po visokih cenah. Ti mladi ljudje so zelo podjetni. Neki satirika pa je na nje napravil kratek verz: »V Trst se vozi prekupek. Doma v Ljubljani revnih oderuh.«

Nepremičninske eksekucije v letu 1943

Splošen pregled vpisov zemljiške knjige kaže, da je bilo lani zaznamovanih 261 predlogov, katerim so upniki zahtevali prisilno vkupnjo zastavne pravice na razne nepremičnine, lastne dolžnikom. Celotno je šlo za terjatve državnega zaklada in mestne občine Ljubljane, tu in tam za terjatve zasebnikov ter je skupni znesek teh terjatev dosegel 1.164.559 lir, ko je bilo leta 1942 zaznamovanih le 176 predlogov za vsoto 1.294.443 lir. Državni zaklad se je na razne nepremičnine, ležee v mestu in okolici, vključeval za davčne zaostanke. Mestna občina pa je predlagala vkupnjo zastavne pravice na nepremičnine, last ljubljanskih občanov, ki niso plačali občinskih dajatev, kakor vodarino, kanalsko pristojbino, gostiščino in druge mestne davčnine.

Lani so bile zelo redke sodne dražbe nepremičnin. Do pravih dražb sploh ni prišlo. Zemljiška knjiga je v 20 primerih zaznamovala uvedbo dražbenega postopanja pri nepremičninah v kritje terjatev za 124.750 lir in 393.000 din, ko je bilo v letu 1942 zaznamovanih 39 predlogov za 455.234 lir in 715.000 din. Veliko dražb, ki so bile predlagane že prejšnja leta, je bilo ustavljenih, ker so dolžniki dosegli z upniki poravnave ali pa so dolgovne po-

Za današnji dan

Koledar

Torek, 18. prosinca: Petrov stol v Rimu; Pavel, apostol; Priska, devica in mučenica.

Lunina sprememba: 18. prosinca zadnji krajec ob 16.32. Herschel napoveduje lepo in mrzlo vreme.

Sreda, 19. prosinca: Kanut, kralj in mučenec; Marij, mučenec; Pija, mučenica, Germanik, mučenec.

Dramsko gledališče

»Nevesta s krono« — Red Prvi. Ob 16.

Operno gledališče

»Sneguročka« Red B. Ob 15.30.

Kino »Matica«

»Lažnivi ključke« — Predstave ob 14.30 in 17.

Kino »Unione«

»Priljubljeni sveti« — Predstave ob 15.30 in 17.30.

Kino »Sloga«

»Kogar bogovi ljubijo« — Predstave ob 14.30 in 17.

Lekarniška služba

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Bleiweisova c. 6, mr. Hočevar, Celovška cesta 62 in mr. Gartus, Moste, Zaloška cesta 47.

»SVET« na sleherno knjižno polico!

Oddajniška skupina Jadransko primorje RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za 18. januar:

7 Poročila v nemščini — 7.10 Jutranji pozdrav; vmes: 7.50 Poročila v slovenščini — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Koncert glasbe za razvedrilo izvajajo radijski orkester, vodi dirigent D. M. Sijance — 14 Poročila v nemščini — 14.10 Za vsakega nekaj — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Opoldanski koncert — 17.45 Zdravniška ura — 19 Slovenska ljudska oddaja — 19.30 Poročila v slovenščini, napovedi sporeda za naslednji dan — 19.45 Mala glasbena medigra — 20 poročila v nemščini — 20.10 Za vsakega nekaj — 21.40 Plošče — 22 Poročila v nemščini — 22.10 Vsakemu svojo melodijo.

Določitev časa za zateminitev

Na podlagi člena I. naredbe o upravljanju Ljubljanske pokrajine z dne 20. sept. 1943, št. 4, Službeni list št. 273-86 iz 1943.

odločam:

Člen 1. Od 20. januarja 1944 do nove odredbe se morajo upoštevati predpisi o zateminitvi od 17.30 do 6.

Člen 2. Ostali predpisi, ki jih obsega naredba z dne 6. junija 1941, št. 42, ostanejo nespremenjeni.

Ljubljana, 14. januarja 1944.

Kontrola propustnic

Zadnje čase se je pogosto dogajalo, da so mnogi zlorabljali dovoljenja, s katerimi so smeli iti čez blok. Imeli so samo dovoljenje, da prekorajijo blok, pa so hodili z njim v Trst po opravkih, zlasti »iz gospodarskih razlogov«. Zdej pa je oblast zvedela za to in je začela izvajati kontrolo na vlakih Kdor je zasačen pri goljufiji, se mu seveda odvzame še dovoljenje, da sploh sme iti čez blok. En sam popoldan je bilo odvzetih 200 dovoljenj. To je za marsikoga neprijetna posledica za njegov prestop. Je pa to pravična kazen za one, ki pograbijo celo roko, če se jim ponudi prst.

Dramsko gledališče

Torek, 18. januarja, ob 16.30: »Robinson ne sme umreti«. Red B.

Sreda, 19. januarja ob 16.30: »Robinson ne sme umreti«. Red Sreda.

Cetrtek, 20. januarja, ob 16.30: »Cvetje v jeseni«. Izven. Cene od 22 lir navzdol.

Abonente reda Prvega in reda A in B opozarjamo na spremembo repertoarja za danes, v torek. V Drami bodo igrali danes za red B »Robinson«, v Operi pa za red A »Prodano nevesto«. Red prvi pa bo imel v sredo v Operi premiero D'Albertove opere »Mrtve oči«.

Operno gledališče

Torek, 18. januarja, ob 16: »Prodano nevesto«. Red A.

Sreda, 19. januarja ob 16: »Mrtve oči«. Premiera. Red Prvi.

B. Smetana »Prodano nevesto«, komična opera v treh dejanjih. Peli bodo: Janko, Poličeva, Poljanarjeva, Dolničar, Golobova, Banovec, Slanovec K. g. Lupa, Jelencar, Barbičeva in Marek. Dirigent D. Zeb, režiser C. Debevec, koreograf inž. P. Golovin.

D'Albertova opera »Mrtve oči« v deloma novi zasedbi. Ta opera, ki je bila že lani na sporedu in je dosegla velik uspeh, pride tudi letos na vrsto. Glavna ženska vloga bo pela kakor lani Heybalova, Arcazija letos prvič Janko, Galba prav tako prvič Dolničar, Arčino — Poljanarjeva, Magdalena — Golobova, Klesfarja — M. Sanein, pastirja — Banovec, pastirsko — Barbičeva (prvič), Rebeko — Poličeva, Ruto — Španova (prvič), Estero — Ramškova, Soro — Urbančeva (prvič). Dirigent S. Hubad režiser C. Debevec, načrti za kostume J. Vilfanova.

plačali. Zanimivo je, da so sedaj dražbeni oklici na sodnih deskah zelo redki, ko so bile deske v mirnih letih do zadnjega kotička nalepljene s takimi oklici.

Razne nesreče in poškodbe

Na cesti dveh cesarjev stanujoči čevlarski pomočnik Leopold Podboj je po nesreči dobil opekline po životu. — Na Rudniku stanujoči pismonošev hčerko, 17letno Anico Kasteljevo je neki avto podrl na Mestnem trgu. Dobila je poškodbe po životu in na glavi.

Iz Grosuplje so v ljubljansko bolnišnico pripeljali posestniškega sina Josipa Kadunca, ki je na travniku našel mino. Ta je eksplodirala in ga z drobič hudo poškodovala. — V Dolenji vasi pri Ribnici je padel z lestve in si zlomil levo nogo 11letni posestnikov sin Janez Kos. — V Velikih Laščah se je hudo vsekav v levoico 54letni posestnik Anton Petrič. — Slavko Stih, 19letni delavec v Ljubljani, je padel z zidarskega odra in se poškodoval po nogah. — Zasebnica, 79letna Ana Broscheva je doma na stanovanju spodrsnila in si polomila desna rebra. — Vladimir Furlan, 1 leto stari sinček čevlarskega mojstra, se je hudo poparil z vrelim krompom po vsem životu.

našimi očmi življenje najbolj davnega človeka na naši zemlji — kolosarja Ljubljanskega barja —, kar je ena najzanimivejših epizod naše zgodovine. Dalje ni skoraj mogoče poseči v našo davnino. Podal je realistično povest časa iz druge polovice drugega tisočletja pred Kr. Kot prirodne človeka je je zajel v zvezi z naravo, kar je dalo Jalenu lepo priliko za sprostitve njegove pisateljske osebnosti, ki zaživi vedno v najmočnejši luči v opisu favne in flore. Triglavski prirodi je zdaj enakovredno postavil barjansko in pražgodno favno. Menjal je samo tehnični način lovljenja. Te njegove strani so vedno žive. Manj živa je njegova psihologija, ki je zelo preprosta in samo zunanje zapletena, toda to slabost odtehta topla idiličnost prizorov in tesna vkomponiranost v naravo. Duhovna problematika sama pa je vzeta iz današnjih dni in ilustrirana z dejanji iz preteklosti. To o njegovi trilogiji v splošnem. Kar pa se tiče »Vrha«, smo mnenja, da je tudi vrh »Bobrov«, kajti lik Ostrorogova Jelena je postavljen izredno monumentalno (boj z zobri, zaključni prizor). Prvi del »Sama in zadnji »Vrh« si odgovarjata po vrednosti in živosti ter dajeta v celoti tudi srednjemu delu večjo veljavo kot vmesnemu delu, ki ima kompozicijsko in kulturno zgodovinsko svoj pomen.

Ilustriral je tudi ta del kipar F. Gorše tako kot prejšnje: figurativne podobe izpadajo izključno kiparsko ter okorno, dočim se razpoloženske slike lepo vključujejo v celoto.

Dnevne novice

Primerci! Edina za ljudske šole in edino od oblasti odobrena je »Bobil«, Slovenska slovnica s pravopisom, ki jo izda v Založbi Kleinmayr & Bamberg, Ljubljana, Miklošičeva 16.

Obveščamo vse trgovce, ki so podpisali nemu odboru darovali oz. prodali v tem ali preteklem mesecu racionalizirano tekstilno blago, da se zglase v dnevih od 20.—22. t. m. v naši pisarni, kjer bodo prejeli bono z odgovarjajočim številom točk. S seboj naj prinesejo potrdila, ki so jih izdali naši nabiralci; brez teh potrdil bonov s točkami ne bomo izdajali. Uradne ure v naši pisarni so vsak dan od 9—12 in od 13—18. — Odbor za božično obdarovanje ranjenih domobrancev in civilnih žrtov komunizma, Šelenburgova ulica 6-11, tel. 24-58.

Vpisovanje v tečaj o negi in prehrani dojenčka se bo vršilo na oddelku za zdravstveno zaščito mater, dojenčkov in otrok higienskega zavoda (Dočji dom, Lapičeva ul. 3) vsak delavnik dopoldne. Pričetek tečaja bo 24. januarja ob 16. Tečaj traja tri tedne — 12 ur — ter je brezplačen.

Pilje Ziklono žajno mešanico z Acetronom. Biljak-dijakine! Priprava za izpite — Instrukcije vseh predmetov, matematike itd. Poučujejo profesorji. Male skupine — odlični uspehi. Vodstvo: Miklošičeva cesta 22-I, Delavska zbornica.

INSTRUKCIJE ZA SOLOI NOVI TRG 5.

»Vera in nevera« je naslov Leskovčeve igre, ki jo pripravlja Drama v M. Skrbinkovi režiji. Pisatelj je razkril v tej igri eno izmed življenjsko najpomembnejših vprašanj: resnično in samo navidezna vernost. Globoko je posegel v življenje našega ljudstva in ločil kleno zrno vere od smoti. Premiera bo 22. t. m. za red Prvi.

»Dolore« tablete proti gripi, revmatizmu, migreni, glavobolu in zobobolu pripravila lekarna mr. Bahovec.

V Ljubljani umrli od 7.—13. januarja: Zvezek Franciška roj. Dekleva, 86 let, vdova inženirja, Rimska cesta 7; Zelenko Ivan, 58 let, uradnik drž. žel., Bezenškova 24; Ciber Jakob, 93 let, prevlatnik, Izanska 384; Iren Franciška roj. Hočevar, 73 let, vdova zidarja, Na Peči 11; Zelja Agata, 63 let, žilvilja, Japljeva 2; Pelko Apolonija, 83 let, sluškinja, Japljeva 2; Premrov Ana roj. Burger, 80 let, vdova orožniškega stražničarja, Vidovdanska 9; Trojanšek Marija, 80 let, tov. delavka, Japljeva 2; Vračko Marija Mihaela roj. Texterin, 73 let, Celovška cesta 23; Luštrek Angela vdova Orel roj. Reebberger, 46 let, žena viš. car. kontrolorja, Vilharjeva 41; Legat Franca, 68 let, politni uradnik v p., Predjamska 8; Staniša Ivana, 76 let, kuharica, Prečna ulica 3; Zajo Marija roj. Pance, 61 let, vpk. tob. tov., Postojnska 68; Jože Marijana, 74 let, vpk. tob. tov., Sv. Petra cesta 83; Repe Marijeta roj. Ločnikar, 78 let, vdova žel. uslužbenca, Hranilniška 8; Rus Jožefa, 84 let, delavka, Sv. Florjana 24; Rus Maksimilijan, 66 let, čevlj. pom., Litljska 6; Sluga Ana roj. Molč, 76 let, zasebnica, Vodolajeva 195a; Pirih Herman, 17 let, dijak, Trača 11; Tomo Franca, 59 let, stražnik v p., Kavškova 17; Korzun Josip, 33 let, fotograf, Vodovodna cesta 35. — V Ljubljani bolnišnično umrli: Cimerman Terezija roj. Kemler, 56 let, žena vlakovodje, Albenška 12; Pečnik Pavel, 46 let, sprater, Zvezna 1; Kovalska Ana, starija roj. Stjepanovna, 63 let, zasebnica, Studence pri Ljubljani; Sartory Pavla roj. Spitzer, 56 let, zasebnica, Glinska ulica 13; Zavri Milena, 8 mesecev, hči kretnika, Slapce 33, obd. Polje; Štembal Alojzij, 53 let, krolj. mojster, Mandeljčeva 13; Novak Ana, 62 let, žilvilja, Rožna ulica 39; Flister Franca, 16 dni, sin delavca, Postojnska 11; Pokovec Vincenc, 84 let, Sostro, obd. Dobrunje; Kramer Marija roj. Ložar, 74 let, delavka tob. tov. v p., Gosposvetska 80; Srbšč Franca, 74 let, posestnik, Sv. Petra cesta 83; Vadnov Angela roj. Nussdorfer, 75 let, vdova žel. strojevodje, Ilirska 25; Urabič Marija roj. Glas, 81 let, vdova žel. strojevodje, Pod hrusko 6; Frank Franciška roj. Veljavrh, 80 let, vdova žel. urad., Kolodvorska 26; Turkovič Draga, 31 let, postrežnica, Mestni trg 11; Lavrič Franciška, 40 let, žena poslovojdje, Golenice 71; Kočevska Reka; Ločnik Martin, 35 let, delavec, Ledina 27. Sevnica pri Brezicah; Glinske Jožef, 68 let, delavec, Japljeva 2; Skrabec Franca, 3 mesecev, sin žel. del. Luče, obd. Sluzina-Zalana; Loba Josip, 61 let, bivališče neznanca; Slabo Terezija, 33 let, žena delavca, Plešivca 29 pri Brezovicah; Mikulž Jera, 66 let, zasebnica, Brezovica 66; Jenček Marija roj. Weber, 53 let, sluškinja, Kolovška ulica 34.

FORMICOT PASTILE za desinfekcijo ust in grla dobite v vsaki lekarni.

KULTURNI OBZORNİK

Janez Jalen: Bobri III. del

Kot zadnja knjiga »Slovenčeve knjižnice« za sončno leto 1943 je izšla z datumom 20. decembra zaključna knjiga Jalenove barjanske predzgodovinske trilogije »Bobri« z naslovom »Vrh«. S tem je Jalen zaključil svoj zanimiv navdih ter dal Slovincem izrazito trilogijo: troje povesti z istimi osebami. Jurčič svoje trilogije o slovanskih blagovetnikih ni dovršil, Tavčar z Visoško kroniko tudi ne, Pregelj svoje »tolminske trilogije«, kakor se zdaj imenujejo trije romani iz tolminskega upora: Tolminci oz. Stefan Golja in Plebanus Joannes ter Zdravnik Muznik, ni pisal kot trilogijo temveč kot tri posebne povesti, ki jih v enoto združuje tolminsko okolje. Prvo pravo trilogijo je napisal šele pisec Krvavih jezdecov. Zdej se mu je pridružil tudi Jalen ter srečno zaključil svojo trilogijo iz časa ljubljanskih kolosarjev.

Temu delu je dal naslov »Vrh«, prejšnjima dvema pa »Sama« in »Roda«. Tako je že s temi izbranimi enozložnimi naslovi poudaril vsebinsko posameznosti povesti in njih kompozicijo: v prvem je prikazal ljubezen mladega Ostrorogova Jelena, v drugem borbo za rod in razrast ter za samostojne koliste v tretjem pa ga v pozni starosti postavi na vrh: za patriarha vsega plemena, ki se mu razraščajo že v četrti rod. Toda to stopnjevanje v vrh je naznačil Jalen še na drug način: s prvo knjigo je prikazal izrazito lovsko kulturo ter je ves poudarek dal na opise lovov in prirodnega človeka

sploh, zato je prišla s svojo prirodno svežostjo. Druga knjiga naj pokaže kolosarsko kulturo, zamatke domače obrti in družinskega življenja: v njej je pokazal na socialno in duhovno kulturo barjancev iz časa kamnene dobe. V tretji knjigi pa je narisal prehod iz kamnite kulture v bronasto, nakazal že prihod teh krajev v mrežo »svetovnega trgovstva« ter pripeljal lovskega človeka v sodobnega (1500 sto let pred Kristusom!) — kmetkega človeka, poljedelca. Na vrhu zapusti rod Ostrorogova Jelena Barje, ter postane rudokopec zasavskega hribovja in kmet nekeje na panonskih ravninah. Iz barjanske omejenosti se je rod razlil po širjavi pšeničnih polj.

Vsebinsko tretjega dela predstavlja predvsem prihod bajeslovnih grških Argonavtov na današnje Barje na svoji poti preko Kolhide in Donave na Jadransko morje. Tu se torej dotika s koncem Rudanovih Argonavtov, toda — rešuje ga čisto po svoje realistično in v zvezi s celotnim življenjskim kompleksom na Barju za časa starega Ostrorogova Jelena. Takoj v prvih poglavjih nam pokaže na predstraže Argonavtov, ko po svojih trgovskih zvezah pride Triander, voditelj rodov ob Donavi, kamor so vozili Barjanci zamenjavati svojo bobrovino za vino in zlato. Ta Triander pride na Barje ter najde zaveznike v Turovcih, ki so živeli — po zgodbi iz II. zvezka — v prepiru s sosedi Ostrorogovci. Po vmesni vlogi Zveate Črnoglavke, ki je Ostrorogov sin Oprezni Srnjak snubi za svojo drugo ze-

no, izve, da se vrnejo po enem letu ter jim bodo pomagali do oblasti. To leto pa izrazi Ostrorogi Jelen za oborožitev. Tu Jalen najde priliko, da opiše nov način pridelovanja bronu in bronzastega orožja (mečev, puščic, lokov, nožev itd.), za kar se je usposobil sin Grčavi Brest, ki ima svoje rudnike v Zasavju. Od Grkov so po opazovanju tudi spoznali način iskanja zlata iz reke ter izvedeli, da morajo naše reke — imenoma Drava — imeti v sebi zlat pesek. V iskanju dravskega zlata je prišel v sedanjo Panonijo ter našel zlato in svojo bodočo prvo ženo, Zlatolaso Lipo, voditeljico propadajočega rodu, kajti možje se niso vrnili iz odprave v neznanu smer. Povrne se na Barje, razdane očetu najdbo zlata, doživlja sestanek z Zveate Črnoglavko, ki pa jo pusti na kolosih Turovcev kot vohunko Ostrorogovcev, ter se vrne v okolico Blatnega Jezera z očetom, ki vidi tu prvič izredno bogastvo ravninskih lovišč. Jalen je zopet napisal lep prirodni opis stepnega love, ki ga je postavil takoj nato v nasprotje proti lovu na zebre na Barju. Ti dve dejanji sta gotovo zopet najmočnejši v povesti ter predstavljata sredino in nasprotje. Oče Ostrorogi Jelen se vrne iz Panonije, ter zaživi zopet v barjanski okolju v pripravah na prihod tujecev. Ti res pridejo z ladjo »Argos« pod vodstvom Jazona in čarovnice Medeje, velikana Heraklesa in pevca Orfeja ter že prejšnjega Triandra. Po svoji preizkušni uvidenosti se Jelen ne spusti z njimi v boj, temveč se dostojanstveno vede nasproti njim, ne da bi jim krivil hrbet, kakor delajo Turovci, ki si jim takoj ponudijo svoja dekleta. V opisanju ter argonavtske »okupacije« Barja je marsi-

»SVET« Vam nudi bogato čtivo

NOV Svet se odpira

ROMAN NAPISAL JOHAN BOJER

Prva knjiga.

1.

Vdova na Brusetu je umrla. In zdaj je brnel telefon po vseh hišah: »Ali si že slišal?« Krog in krog so se dramilе gozdnate sosese in človek je izpraševal sam sebe in je izpraševal druge: »Kaj bo pa zdaj?« V bankah, pa ne le v eni, se je vse vznemirilo. Ljudje, ki so bili zadolženi, in tisti, ki so imeli izposojen denar, so začeli brskati po svojih papirjih. V majhnem, iz lesa zgrajenem mestu spodaj ob obali so stale ženske na pragu in so se čez cesto pogovarjale z drugimi. Sleherni, ki je šel po cesti navzgor, je obstal in se zagledal v veliki dvorec, stoječ pod brdom, obrastim s smrekami, ko da bi bilo moči na poslopjih videti smrt. Celó na oni strani jezerskega brega so stopali ljudje z daljnogledi v rokah iz hiš in so upirali svoje poglede tjakaj. Bruset je stal visoko tam zgoraj in ga je bilo videti da-leč naokoli, in marsikak grešnik se je moral večkrat napeto ozirati tjakaj, zakaj odondod je v vseh letih prihajalo mnogo dobrega in hudega.

Tega sončnega, pomladanskega dne pa je stalo to posestvo kar tako in se je dozdavalo popolnoma nespremenjeno. Glavno poslopje je bilo dolgo in belo kot

zmeraj, stranske stavbe so bile rdeče in številne kot zmeraj, sadno drevje na vrtu je bilo tudi tu v cvetju. To se je dozdavalo mnogim ljudem jako čudno, saj so se bili ljudje navadili na to, da so bili oni in vse, kar je ona vladala, eno — hiše, prostrana polja in travniki, po več milijonov gozdnatih obronki — vse to je bilo, ko da so njeni udje. Saj je bilo vse naokoli njeno, da — celó malo leseno mestee tam spodaj ob jezeru je bilo postavljeno na njenem svetu, in v večini hiš je imela naložen svoj denar, zakaj tramovje in deske so bili vzeli v njeni žagi na upanje. Električna luč v spodnjih sosednjih občinah je prihajala iz elektrarne, ki je bila njena last in ki jo je napajal njen slap, še davno prej, preden je sosednjim občinam sploh kaj takega na mar prišlo. Tebi ni meni nič bi bila lahko obsojila na temó mesto in vasi, če bi se ji bilo to kdaj zvečer zahotelo. Ali bi se človek potem čutil, če je bila ona v očeh mnogih kakor prava pravcata usoda? A navzle vsemu — dvorec, poslopja, griči, njive in mesto — vse je bilo še tu kot zmeraj tudi zdaj, ko je ona zaprla svoje oči.

Imenovala se je gospa Margareta Alme, vsi pa so jo nazivali: vdova na Brusetu. Vdova pa je bila štirideset dolgih let in v teh letih je vladala in špekulirala,

zastužila in izgubljala in je bila kot edina toliko korajžna, da se je — ko se ni nihče upal stopiti z njo vstric — praveda in borila z bankami in občinami in nekajkrat celó z državo samo. Pridobila si je malo prijateljev, a veliko sovražnikov in nemara da je imela sovražnike še najrajši. Vsaj videli je bilo tako vsako leto na dan prvega maja, ko so ljudje prekucaško korakali po mestecu in se je ona počasi vozila po cestah, da je doživela to veselje, da so jo izžvižgali. Na to in ono plat je bila starokopitna ženska, ki je kdaj kakemu delavcu dala tudi za-ušnico in ki je znala preklinjati ko kak mornar, a mali socialistični listi jo je le po krivem dožili, če da je skopa. Počemu so pa njeni posli ostali tako dolgo pri njej v službi in kako da so njeni najemniki stanovali v takih lepih hišah? Danes so tekali majhni fantiči od hiše do hiše in so razglašali novice, saj je ta smrt zadela tudi nje. Visokorasla, prsata gospa, oblečena zmeraj v obleko vijoličaste barve, se pač ne bo več vozila mimo in metala paglavcem srebrni drobiž, kadar so bosi postajali ob ograji in ji odprli vrtna vrata.

Bilo je v maju, grajski posli so že od rana zjutraj na spodnjih njivah sadili krompir, a potem so slišali, kaj se je bilo zgodilo in delo je prenehalo samo od sebe. Oskrbnika in agronoma ni bilo, da bi jim bila dovolila prenehati z delom, a danes se je zgodilo to nezasišano dejstvo, da so si sami vzeli počitek, konje so izpregli in hlapi in dokle so šli navkreber v graščino.

V veliki kuhinji v glavnem poslopiju je po stari šegi stala podolgovata miza

s klopni na obeh straneh — za hlapec in sobenice. Namizna plošča je bila tako debela, kot je široka človeška roka, vsa je bila od starosti razpokana, a belo poribana, dasi polna marog od vročih kotličev in loncev, ki so jih bili v naglici neprevidno postavljali tjakaj. Marsikak obed je bil tu na petek in sivek zbral prepotene in opaljene ženske in moške, marsikak čudovilo zgodbo so si pripovedovali ob tej mizi, marsikak grohot je gromko napolnjeval ozračje, medtem ko so žlice in noži vneto šklopotali. Zdaj je stala miza tu in pogrešala svojega starega prijatelja — veliko ognjišče —, ki je v številnih letih spravilo vase kar za gozdove drv. Tu so zdaj kuhali vse na elektriko, kotli in lonci in skleda niso bili več črni od saj, ampak so se svetili, saj niso več stali nad plamenom. In miza je postala mnogo prevelika, odkar so se začeli sobenici sami prehranjevati.

Delavci so prihajali zdaj drug za drugim v kuhinjo in so sedali na klop. Tiho so govorili, kot da bi bila prišla važna oseba v hišo. Stara kuharica se je bila sesedla na stol zraven nove peti, roke so ji brez moči ležale v naročju in tiho je ihtela, vmes pa je morala zmeraj iznova pripovedovati, kako se je bilo zgodilo. Gospa je bila krog šestih zjutraj vstala, kakor je imela zmeraj navado, da bi pogledala, ali se vse tako opravlja, kot je treba, in potem — dopoldne — je sedela v pisarni in je enkrat vstala, da bi stopila k telefonu. Agronom je bil pri njej in je čakal ukazov. Tedaj pa jo je zagledal, kako je mahoma padla na tla. Zdravnik je z motorjem pridiral, pa je bilo že po njej. Kap jo je zadela.

Seveda, moj Bog, saj je imela že skoraj osemdeset let!

Potem je vstopil oskrbnik Ola Langmoen v kuhinjo in vsi so obmolknili. Tisti, ki bi bili morali biti pri delu, so se zvrli v dve gubi, toda oskrbnik ni nič rekel, saj je bil tu dogodek, ki je bilo spriču njega vse drugo nič. Ola Langmoen je podoben Mojzesu, ves močoven in težak je na pogled, siva brada mu pada na prsi a glava mu je piešasta. Kadar hodi, se ti dozdeva, ko da se vsa hiša premika. Seveda je pa že več kot pideset let tu in je vsem kakor oče. Težavno je biti moderen agronom pa sodelovati s takim medvedjim človekom, ki niti ne posluša modernih nazorov in stori vse, kakor se njemu prav zdi. Pripetilo se je, da se je uprl celo stari gospe, če je bila preveč nespametna, in je rajši pustil, da se je nevihta razbesnela nad njim, kar se je tudi nato zmeraj zgodilo. Prenehaj je jesti v hiši, ko se je začela novomodna kuharica, nič ni dal na jelo, ki ni bilo pripravljeno nad krščanskim ognjem, in z njim vred so tudi kožarji nehali ondi jesti, saj so zmeraj pazili, da so hodili po njegovih stopinjah. Pri vsem tem pa je bil vendarle samo on edini, ki ni maral imeti električne luči v svoji hiši, čeprav bi jo bil zastoj dobil. Pa če si je do današnjega dne svetil s petrolejko, jo prižgal in ugašal, tedaj bo delal tako še dalje do svoje smrti. Dejal je, da so velikska gospodarska poslopja naravnost pokvarjena, odkar ni bilo niti v kravjem niti v konjskem hlevu nobenega temnega kotlička več in da je tista presvetla luč vse prepodila, kar se rado skriva v temi in je prav za prav v blagoslov slehernemu gospodarstvu.

Kaj je novega pri naših sosedih

Iz Trsta

Ustanovitev mestne straže v Trstu. — Tržaški »Piccolo« z dne 15. januarja objavila razglas, ki ga je tržaški župan Pagani naslovil na tržaške meščane. V svojem razglasu pravi, da so dogodki v zadnjih mesecih privedli do spoznanja, da so varni življenja samo tisti, ki se znajo v skupnosti braniti. Da bi bila zavarovana red in nedotakljivost Trsta pred slehernim grožnjo, je župan sklenil pod svojim izključnim vodstvom ustanoviti mestno stražo, h kateri naj pristopijo najboljši mladi ljudje, ki so ohranili vero v domovino in v trdnost rodu in pokrajine. Kdor se prijavi, se prijavi kot prostovoljec. Vpis v to mestno stražo bo trajal od 15. do 22. januarja in sicer v dopoldanskih in popoldanskih urah v I. nadstropju mestne palače. Prijavitelj se smejo letniki od 1900 do 1926, prijaviteljci ne smejo biti kaznovani in morajo biti čvrsto odločeni braniti čast mesta.

Tržaški odsek narodno-socialistične stranke je včeraj v nedeljo 16. januarja ob 47. uri popoldne priredil v Nenski hiši 40. Trstu prireditelj tržaške nemške kolonije. Na sporedu je bila izvedba »Veselo poljevanje po Renu«.

Voboljšnici je umrl Anton Jurman, stanujoč v ulici Industria 20. Jurmana je povozil avto in so bile rane ter poškodbe tolikšne, da jim je moral podleteti.

Z Goriškega

Batuje. 14letni Emil Plahuta iz Batuj se je hotel na domačem dvorišču malo poigrati z rejenim kuncem, preden bi ga ubil. Priredil je s tovarišem lov na gibčno žival ter hotel streljati nanjo s staro lovsko puško. Čez nekaj časa pa je puško vzel tovariš, ki je zadel ne morda zajca, pač pa Plahuto v nogo. Rana ni huda, a vendar bo nadbudni lovec moral prebiti nekaj tednov v goriški bolnišnici.

Viceprefekt dr. Giovanni Rosato je pre-stavljen iz Gorice v Benetke. V Gorici je služboval dobrih 11 let.

Podgora. V nedeljo, 9. januarja smo imeli v župnišču božičnico za šolsko mladino. Za to priliko je naša prednica dala 400 kg koruzne moke, druga podjetja pa so zbrala 600 lir. Večjo vsoto (100 lir) je darovala na obeltnico smrti svojega moža ga. Slatoper, vdova po pesniku Scipiu Slatoperu, ki je v zadnji veliki vojni padel na zapadnem položaju Kalvarije. De-

nar in moka sta se razdelila med šolske otroke. — Solo imamo že od začetka novembra. Pouk se vrši v slovenskem jeziku. Učne moči plačujejo za sedaj starši. Vsak otrok prinese vsak mesec 10 lir za šolnino. Trajno to seveda ne more biti; zato upamo, da se bo zlasti gmojna plat šolskega vprašanja v doglednem času rešili.

Z Gorenjskega

Zanimiva prazgodovinska izkopavanja na Koroškem in Gorenjskem. Arheološka znanost na Koroškem se je do zadnjih časov največ bavila z raziskavanji ostanov rimsko dobe in kulture na Koroškem in Gorenjskem. Lansko leto pa je bilo posvečeno še posebej raziskavam ostanov in sledov kamene dobe in raznih kultur iz bronzaste dobe. Raziskavanja, ki so bila opravljena, je vodil dr. Karl Dinklage, vodja oddelka za koroško prazgodovino pri Zavodu za koroško domovinsko raziskovanje graške univerze v Celovcu. Lani so bila izkopavanja na več mestih. — Tako so z uspehom kopali v Bregu pri Rožku, v Bortah pri Čojna Neči, v Ziljski dolini, pri gradu Svobor na Bledu in v Baierdsdorfu pri St. Donatu. Pri odkopavanjih so našli marsikaj zanimivega in zgodovinsko važnega. Največ so našli uhane, prstane, zaponke in orožje.

S Spod. Stajerskega

Zborovanje županov v Zgornji Radgoni. 11. januarja so zborovali v Zgor. Radgoni župani iz Ljutomerškega okraja. Prvi je govoril deželni svetnik dr. Guggentaller, ki je po uvodnih besedah izrazil prepričanje, da bo zborovanje dalo potrebne iniciative, ki naj bi omogočile oškodovancem po bombnih napadih čim prijetnejše bivanje v Ljutomerškem okraju. O tehničnih napravah in ukrepih je govoril nato vodja okrožnega urada Pecharda. — Okrožni vodja inž. Nemetz je izrazil prepričanje, da je dveletna vzgoja prebivalstva v narodnosocialističnem duhu, ki jo je opravila štajerska domovinska zveza, zadostno jamstvo, da bodo preseljeni rojaki tako spravljani pod streho, da bodo čim manj čutili izgubo lastnega doma in s tem tudi čim manj vse s tem združene neveselosti. Po podrobnih razgovorih je deželni svetnik še vnovič pozval vse navzoče župane, vodje krajevnih skupin in vodje krajevnih uradov, naj se vsi zavamejo za goste

MALI OGLASI

BOLJSA KUCHARICA samostojna gospodinja od 30-40 let starosti za vsa hišna dela, katera je pridna in poštena, se išče za družino dveh oseb. Hrana in plača dobri. Ozira se na priložno pošteno in zanesljivo. Ponudbe na oglaš. oddetek »Slovenec« pod »Dobra služba 44 št. 368.

HLAPCA treznega, za kmečka delo, takoj sprejemem. Trnovski pristan 20.

MLADO DEKLE išče službo nastakarice. Naslov v upravi Slovenca pod št. 312.

OMARO S PREDALI nizko, močno in dobro ohranjeno, prodam. Kina Maria, Novi trg 3, drotičke, levo.

2 AVTOMEHANIKA

predelavca — dobro plačo, sprejemem. Predstaviti se v mehanični delavnici: Rimska cesta št. 19.

DENARNICO sem našel. Dobi se v trgovini: Česnovar na Rimski cesti št. 2.

IZGUBLJEN je bil dne 14. t. m. zvečer ovratnik iz polhovke, na poti od Podrožnika, mimo gledališča. Zvezde, Glavnega trga na Poljanjsko cesto. Najditi naj ga proti nagradi vrne v upravo »Slovenca« pod št. 386.

KNJIGE v RAZNIH JEZIKIH znanstvene, novejšega časa in tudi cele knjižnice kupuje stalno knjižnica Kleinmayr & Bamberg, Miklošičeva cesta 16.

TEL. KINO »UNION« 22-21

Zanimiva usoda zakona današnjih dni...

»Prihujljeni svet«

Brigitte Horacy, Willy Frutich, Paul Dahlke itd.

PREDSTAVE ob delavnikih: 15.30 in 17.30

TEL. KINO »MATICA« 22-41

Všček letošnje filmske sezone!

Velefilm v barvah o neverjetnih pustolovčinah slovitega barona Münchhausena...

Najdovršenejše delo v Angakoloru. Velezanimivo dejanje — odlični igralci in prekrasne naravne barve

»Lažnivi kljukec«

Igralci: Hans Albers, Brigitte Horacy, Ilse Werner, Hans Krauswetter itd.

Zaradi izredne dolžine filma

PREDSTAVE ob delavnikih: 14.30 in 17.15

TEL. KINO »SLOGA« 27-30

Izredno delo nemške filmske umetnosti!

Dokumentarno življenje in dela največjega ženija MOZARTA v velefilmu

»Kogar bogovi ljubijo«

Odlični umetniki: Hans Holt, Winnie Markus, Irene von Meyendorff, Paul Hörbiger.

Sodeluje: Dunajska filharmonija in slavna pevka-koloratura Erna Berger in drugi.

Najlepše melodije iz oper »Figarova svatba«, »Don Juan«, »Carolina piščala« in »Requiem«.

Zaradi velike dolžine filma

PREDSTAVE ob delavnikih: 14.30 in 17.15

Jože Stupica

iz Žužemberka

Truplo leži na Zalah v kapelici sv. Marije, od koder bo pogreb v torek, 18. jan., ob pol 4 pop.

Sv. maša zadušnica bo 25. jan. ob 7 v cerkvi sv. Cirila in Metoda za Bežigradom.

Ljubljana, Žužemberk, Trebnje.

Zalujoči:

Jože, oče; Mirko, Stefan, brata; družini Kostanjšek in Perovšek

+

Za vedno nas je zapustila naša

nepozabna, ljubljena

mama

K večnemu počitku jo bomo

spremili v torek, dne 18. janu-

arja 1944, ob 3 popoldne z Zal,

iz kapelice sv. Jakoba na po-

kopališče k Sv. Križu.

Maša zadušnica bo brana dne

24. januarja 1944 ob 7 zjutraj

v cerkvi sv. Petra.

Ljubljana, 16. januarja 1944.

Globoko žalujejo rodbine:

Vončina, Prorazil, Komar

+

Po dolgi in mučni bolezni nas

je danes za vedno zapustila naša

nad vse ljubljena žena, zlata

mamica, sestra in teta, gospa

Frانيا Erker

roj. Mencinger

soproga ož. podporočnika v p.

Našo nepozabno pokojnico bomo

spremili k večnemu počitku v

torek, dne 18. januarja 1944, ob

pol 3 popoldne z Zal, iz kapelice

sv. Frančiška k Sv. Križu.

Ljubljana, Boh. Bistrica

dne 17. januarja 1944.

Globoko žalujejo:

Ivan, soprog

Julij in Janke, sinova

Ivan, brat

in ostalo sorodstvo

F. CHIESA

41

Amarilis

»Vem, vem,« je odvrnil gospa s skrivnostnim nasmehom in pristavila: »Cecilija ve mnogo stvari, o katerih se tebi niti ne sanja. Kako to? Ko je bil še živ moj soprog, sem se večkrat z začudenjem vprašala, kako more vse vedeti in uganiti. Vprašala sem ga, a on mi je odvrnil: »Zeleni ptiček prihaja vsako jutro na moje okno in mi pove vse novice...« A pustiva to. Moram te bolje pogledati: saj te nisem videla toliko časa. Postavi se k oknu. Kar lepa si!... Pa tudi ta obleka ti dobro pristoji. Obrni se nekoliko... Tako zelo si podobna mladi grofici Castelserpio, tista, ki je ob Garibaldijevem prihodu v Milan...«

Sobarica je pretrgala njeno pripovedovanje, ko je prišla naznaniti, da gospod predsednik čaka gospodično v svoji pisarni.

»Le pojdi. Ti bom že drugič pripovedovala. Saj bova imeli zdaj večkrat priliko se videti. Npvo življenje se začena.« Predsednik je stal poleg mize, polne brošur, knjižic in listov; urejeval je vso to mešanico, jo zlagal na kupe in obsojal k uničenju. Precej časa ni pokazal, da bi opazil dekletov prihod. Prebrl je na naslove, imena, polagal na kup ali pa metal v veliko košaro ob mizi. Spremljal je delo z godrnjanjem in raznimi prihmiki in sodbami: neumnost... nesmisel... ne, zanimivo... Lusardi?... Kdo je ta tpec?...«

Dvignil je pogled in nepremično gledal Amarilis, kakor da bi od nje pričakoval odgovor.

Končno pa je vrgel knjižico v koš in se približal dekletu.

»Prav, da si prišla. Sedí. Govoriti moram s teboj.«

Tudi sam je sedel in nekaj časa ni spregovoril besede. Nekam v zadregi si je ogledoval zdaj eno roko, zdaj drugo.

»Torej si se počutila dobro tam doli?«

»Da, gospod predsednik.«

»Videla si mnogo novega. Si se zabavala?«

»Da, gospod predsednik.«

Brez dvoma je ni klical zato, da bi ji staval podobna vprašanja. Tudi ne zato, da bi ji pojasnil, da je začel pregledovati svoje knjižice, ki jih je v podstrešju več zabojev in da namerava uničiti vse, kar ni za rabo.

»Zdaj si pri teti, kajne?«

»Da.«

»Povedali so mi, da sta se oni dve ženski preselili drugam.«

»Da, gospod predsednik.«

»Saj veš... saj sem ti že povedal... da tvojih vrednostnih papirjev donajajo manj dohodkov.«

»Povedali ste mi že.«

Radovedno je čakala, da ji predsednik pove to, kar ji je nameraval pojasniti.

Zabavala jo je nenavadna zadrega starca, ki je bil vedno tako odločen. Predsednik

pa se je nenadoma vznevoljil, ker je šel po ovinkih, kar ni bila njegova navada, in je kar v eni sapi vrغل na dan to, kar ga je težilo.

»Znamo mi je, da se nameravaš poročiti s profesorjem Bottinellijem. Prav. Tudi jaz soglašam s tem.«

»Predno je Amarilis, vsa presenečena, mogla odpreti usta, je pristavil:

»Soglašam. Dober dečko je in bo gotovo vzoren soprog. Je sicer nekoliko boječ in neroden, podoben je muhi v močniku in se boji lastne sence. A zelo moder je in silno plemenitega srca. Poznam ga, odkar je na svetu. Njegov oče je bil trideset let moj tajnik. Več je vreden, kot bi se zdelo na prvi pogled. Videla boš... Nekoliko je trmast, a mnogo manj kot ti... Če se bosta zaletela drug v drugega, se brez dvoma ne bo razletela tvoja. Kar se lepote tiče, ni nikakrskrasotec, toda...«

»Toda, gospod predsednik! Kaj mi pripovedujete? Že več mesecev nisem videla gospoda, o katerem mi pripovedujete. Tudi mi ni nikdar rekel besedice, ki...«

»Nikdar? Nič ne de. Gospod Bottinelli, pojdi se.«

Ob tem klicu, ki bi obudil celo mrljica, so se počasi odprla vrata sosednje sobe in stopil je profesor Cezar Bottinelli. Naradil je dva koraka in obstal ves zardel, z rokami visečimi ob telesu.

»Govorite torej, Bottinelli. Gospodič na trdi, da ji niste še ničesar rekli. Govorite vendar! Saj je ne želim jaz za ženo.«

Stopil je k mizi, pograbil kup brošur in jih zagnal v koš, ne da bi jih pregledal.

Profesor je s pogumom potapljaljočega stopil korak naprej in zajeceljal:

»Gospodična... če sprejmete... če vam ni neprijetno... bi vas prosil... da bi postali moja žena.«

XXI.

Čez teden dni sta se zopet sešla pri gospej Gemi. Ta teden je bil za Amarilis poln mučne negotovosti. Na nepričakovano profesorjevo vprašanje je odgovorila, da želi nekaj dni za premislek. Teta Irena je najprej vzkliznila: »Prav gotovo ne! To je bil najboljši sprejem, ki ga je bila deležna zamisel, ki se ni porodila v njeni glavi. Kmalu pa je začela nečakni prigovorjati, jo prepričevati in se boriti za to, da bi privolila. Gospa Gema se je prikazala od časa do časa, vsa boječa in proseča s košarico zgodnjih hrusk ali poznih jagod. Le včasih si je upala zašepetati: »Torej draga... torej?...«

»jutri popoldne bisk bisk

»Torej, je končno odvrnila Amarilis, »jutri popoldne pridem k vam. Če hočete, povejte vašemu gospodu nečaku.«

V tem trenutku se ji je zdelo, da se je odločila. Ko je drugi dan prišla h gospej Gemi, je bila manj odločna. Gospa Gema jo je čakala v veži. Ko je zagledala Amarilis, ji je obraz vse zasijal v veselju. Povabila jo je v veliko sprejemnico, ki so jo uporabljali samo ob izrednih prilikah. Amarilis ni še nikdar prestopila praga te sobe. Vstopila je v mračno sobano radovedno in nekoliko v strahu, kakor da bi vstopila v kak skrivnostni podzemski prostor. Kmalu pa so se oči privadile poltemi in razločila je velike temnelele valčene zavese, ki so zakrivala

okna, svetle ploščice tlaka, pozlačene okvirje in medlo svetlikanje zrc